

De omvang van Vlaanderens haring- en zoutevisbedrijf op het einde van het Frans-Bourgondisch conflict (1482)

Voordracht gegeven door Roger DEGRYSE
op 30 november 1962

DE vete tussen Lodewijk XI, koning van Frankrijk (1461-1483), en het huis Bourgondië in de persoon eerst van Karel de Stoute (1467-1477) en daarna in die van Maria van Bourgondië (1477-1482) is niet zonder belang voor de geschiedenis van de Vlaamse zeevisserij. Dit conflict werd inderdaad ook op economisch en maritiem plan uitgevochten. Het is de grote verdienste geweest van de Franse historicus R. Gandilhon, in zijn boek over de economische politiek van Lodewijk XI ⁽¹⁾, te hebben gewezen op het doel door de sluwe en intrigerende vorst nagestreefd, namelijk de vereniging van de handel van Frankrijk en Engeland en de uitschakeling van die van Vlaanderen. De gebeurtenissen in Engeland, waar koning Edward IV van York, in de burgeroorlog van de Twee Rozen, met de aanhangers van het huis Lancaster af te rekenen had, bood de Franse monarch daartoe een onverhoopte kans. Zowel de koopvaardij op de Nederlanden, als de haringvisserij van Vlaanderen, Zeeland en Holland moesten in het kader van de strijd met het huis Bourgondië zoveel mogelijk belemmerd worden, dit niet alleen door middel van een blokkadeoorlog en een handelsverbod, maar ook door toenadering tot Engeland en handelsverdragen met dat land en de Duitse hanze. Het uiteindelijke doel van Lodewijk XI

(1) R. GANDILHON, *Politique économique de Louis XI*. Paris, 1941, blz. 370-395.

was de Nederlanden te treffen in hun voedselvoorziening, meer bepaald in hun bevoorradingsaan graan en vis. Of dit opzet op het Vlaams haring- en zoutevisbedrijf werkelijk zulk een nadelige invloed heeft gehad, als R. Gandilhon ons voorhoudt, willen we hier aan de hand van enkele statistische en andere gegevens nagaan.

De eerste fase van de openlijke strijd tussen Karel de Stoute, als graaf van Charolais, en Lodewijk XI begon in 1465 met de oorlog van de Ligue du Bien Public of opstand van de Franse kroonvazallen. De Franse koning werd dat jaar in de slag bij Monthéry zo goed als verslagen en moest toegevingen doen. In 1467 volgde Karel de Stoute zijn vader Filips de Goede, die hij sinds twee jaar aan het bewind verving, op. Het jaar nadien huwde hij met Margaretha van York, zuster van de koning van Engeland, en gaf hij zijn goedkeuring tot het sluiten met dat land van een voordelig handelsakkoord, dat ook in de vrije uitoefening van de haringvisserij voorzag ⁽²⁾. Toch wist Lodewijk XI het feodaal verbond in Frankrijk te doen uiteenvallen en geleidelijk zijn macht te herstellen. In 1472 werd Karel de Stoute, die in Normandië binnengevallen was en Dieppe en Roesseaux bedreigde, tot de terugtocht en tot het sluiten van een bestand gedwongen. Daarmede begon de tweede fase van de strijd, die dit maal meer op het economische plan gevoerd werd, en tot 1477 duurde. Het vredesbestand van 1472, dat regelmatig verlengd werd, belette inderdaad Lodewijk XI niet de Bourgondische handel te dwarsbomen ⁽³⁾. In 1475 hervatte Karel

(2) « Louis XI crut, en juin 1467, avoir atteint son but : l'union des commerces français et anglais et l'élimination du commerce flamand. Mais sa joie fut de courte durée. L'ambassade envoyée à Londres pour obtenir confirmation de l'accord ne reçut qu'un piètre accueil. Bien mieux, comme corollaire au mariage de Charles le Téméraire avec Marguerite d'Angleterre... une trêve de 30 ans venait d'être signée entre les Flandres et l'Angleterre. L'accord avait été réalisé sur tous les points : les deux éléments commerçants se sont entendus sur le transfert des laines et des draps... des articles spéciaux facilitent... l'exercice de la pêche ». *Ib.*, blz. 370.

« L'aventure de Péronne le (Louis XI) met dans une position encore plus critique en l'obligeant à accepter toutes les concessions économiques qu'exige de lui Charles le Téméraire... promesse de ne plus entraver la pêche du hareng, ni de s'opposer aux « trêves et entrecours de marchandises signés avec l'Angleterre » (1468). *Ib.*, blz. 371.

(3) « Avec la Bourgogne, il (Louis XI) signe des trêves qui sont renouvelées de mois en mois, d'années en années, jusqu'en 1475, entrecoupées de coups de main et d'escarmouches. Mais elles ne contiennent pas, en général, de clauses commerciales... ». *Ib.*, blz. 379.

« En effet, non content d'interdire l'exportation des blés, Louis XI ordonnait de procéder à des razzias systématiques, faisant transporter vers l'Île de France des provisions amassées ou prescrivant de les brûler... D'un autre côté, la pêche du hareng, base de l'alimentation des pays du Nord,

de Stoute de oorlog tegen Frankrijk. Daartoe rekende hij op de hulp van Edward IV, die te Calais geland was. Ook deze veldtocht liep op niets anders uit, dan op het sluiten van een wapenbestand (Soleuvre, 13 september 1475). Anderhalf jaar later, op 5 januari 1477, sneuvelde de Bourgondische hertog vóór Nancy in de strijd tegen René, vorst van Lotharingen, wiens gebied hij bezet en aangehecht had.

Met de dood van Karel de Stoute begon de derde en laatste fase in het Frans-Bourgondisch conflict. Maria van Bourgondië, bedreigd in het binnenland door de opstand van haar gewesten en in het buitenland door de aanspraken van Lodewijk XI, trad nog in 1477 in het huwelijk met Maximiliaan van Oostenrijk, zoon van de keizer van het Heilig Rooms rijk. Een wapenbestand met Frankrijk, op 18 september 1477 gesloten en het jaar nadien verlengd, kwam slechts neer op een uitstel van de onvermijdelijke oorlog. De botsing greep plaats op 7 augustus 1479 bij Guinegate, nabij Sint-Omaars, en eindigde in het voordeel van de Vlaamse militiën. Einde augustus 1480 werd dan ook een nieuw wapenbestand gesloten, zonder dat men tot een vrede kon geraken ⁽⁴⁾. Op 27 maart 1482 stierf Maria van Bourgondië. Onder de druk van de omstandigheden zag Maximiliaan zich dan ook op 23 december 1482 verplicht met Lodewijk XI de vrede van Senlis te sluiten. Volgens R. Gandilhon was de economische blokkade tegen Vlaanderen niet zonder effect gebleven en zou het tekort aan voedsel, meer bepaald aan graan en vis, naast de werkloosheid en de strenge winters tot dit resultaat geleid hebben. Zwichtend voor de stijgende ontevredenheid en de dreigende houding van de bevolking, zou de regent aan het algemeen verlangen naar vrede hebben moeten voldoen ⁽⁵⁾.

était réduite à néant par les fréquentes incursions des corsaires français, dont l'action nous est attestée par les nombreuses remises que les pouvoirs publics devaient consentir aux fermiers des impositions pour compenser la diminution de leurs recettes ». *Ib.*, blz. 385, onder het jaar 1474.

- (4) Les nombreuses trêves qui entrecoupaient cette lutte à mort (entre Louis XI et Maximilien) ne comportaient pas d'articles permettant le commerce... Quant au commerce par mer, il n'y fallait plus songer; l'escadre de Guillaume de Casenove croisait dans la Manche et la mer du Nord et, sur l'ordre exprès du roi, s'attaquait systématiquement à la pêche du hareng, source la plus productive du ravitaillement... Or c'est le moment que (du 28 septembre au 1er décembre, le temps de la harenaison), pendant les années 1479 et 1480, la flotte royale choisissait pour capturer ou détruire les barques des pêcheurs travaillant pourtant sous la sauvegarde de navires de guerre flamands. Louis XI ne les avait-il pas prévenus qu'une guerre sans merci leur serait faite ? ». *Ib.*, blz. 391.
- (5) « ... le blocus opéré contre les Etats flamands avait provoqué, outre le chômage des métiers, une disette effroyable des produits alimentaires les

Over de omvang van het Vlaamse haringbedrijf vlak vóór het uitbreken van het conflict bezitten we weinig gegevens. Alleen voor Oostende kunnen we cijfers aanhalen. In 1446 werd inderdaad de nieuwe haven van deze stad voor het eerst voor de scheepvaart opengesteld, wat voor de gemeente neerkwam op het genot van een eigen visstapel en van nieuwe bronnen van inkomsten ⁽⁶⁾. De Oostendse schepenen voerden dan ook verschillende nieuwe « assisen » of heffingen in, die zowel op de vissers als op de waarden drukten. Twee van deze belastingen zouden niet lang blijven bestaan. Het waren de « zeeassise » of het « nettengeld » en het « zategeld ». De « zeeassise » was een heffing ten bedrage van twaalf groten per net, die door de stuurman en hun vennoten te betalen was ⁽⁷⁾. Ze werd slechts geïnd van 1450 tot 1453 en drukte tijdens die vier jaren respectievelijk op 1.497, 1.653, 1.618 en 1.701 netten. De Oostendse stadsrekening van 1453 somt in verband met dit laatste cijfer de namen op van 36 stuurman ⁽⁸⁾. Beide gegevens aan elkaar gekoppeld geven ons dus voor dat jaar een gemiddelde van 47 à 48 netten per stuurman of vennootschap. Gezien het aantal van deze vennootschappen 36 bedroeg, moeten er alsdan minstens evenveel vissersboten voor de haringvangst geweest zijn.

Van 1450 tot 1460 hieven de Oostendse schepenen op de vaartuigen, die tijdens de winter in de haven in een « wintersate » lagen, een

plus essentiels, les céréales et le poisson. Poussées à bout, éprouvées cruellement par plusieurs hivers rigoureux, les populations s'étaient révoltées et avaient acculé Maximilien d'Autriche à la signature du traité de Senlis, qui consacrait la ruine de la maison de Bourgogne ». *Ib.*, blz. 395.

- (6) E. VLIETINCK, *Cartulaire d'Ostende*. Antwerpen, 1910, blz. 24-25; blz. 78; nr 14, hertogelijke oorkonde van 27 december 1445, betreffende de toelating tot het graven van de Oostendse haven. — ID., *Het oude Oostende en zijne driejarige belegering*. Oostende, 1897, blz. 67-69.
- (7) « assavoir que lesdits pescheurs ou lieu dudict assis (sur les cervoises) payeront chascun an durant ledict premier octroy douze gros pour chacune roix qu'ilz auront et amenront ou fait de ladicte pescherie (la herenguyson) sur la mer, moyennant que ceulx qui voudront payer ledit assis demourront francs et quictes... et aussi que chascun bourgeois et manant de ladicte ville qui aura faculte et puissance de ce faire, sera tenu de apprester et envoyer en jcelle pescherie quatre roix ou se non sera tenu payer a ladicte ville quatre solz de gros par an... ». Hertogelijk oktrooi van 28 augustus 1451. ED. VLIETINCK, *Cart. d'Ostende*, o.c., blz. 121, nr 35.
- (8) De opbrengst van het nettengeld bedroeg in 1450 898 lb. 8 s., in 1451 992 lb. 2 s., in 1452 970 lb. 16 s. en in 1453 1.020 lb. 12 s. parisis. Brussel. Rekenkamer nrs 37.278, 37.279 en 37.280 : Oostendse stadsrekeningen van 1451, 1452 en 1453. De stadsrekening van 1451 vermeldt ook een ontvangst van 258 lb. parisis als opbrengst van het nettengeld « ghetacxert up de porterie die gheene netten voerden ter zee ». Zie telkenmale de rubriek van de ontvangsten (« assisen »), folio 4 r° of 4 v°.

« zategeld », ten bedrage van twaalf groten per schip ⁽⁹⁾. Tegenover 28 stuurliu, die in 1450 dit geld stortten, waren er elf jaar later, in 1460, maar 18 meer in dat geval, terwijl het gemiddeld aantal per jaar over die periode 22 bedroeg ⁽¹⁰⁾. Deze cijfers betekenen niet, dat het aantal stuurliu en dus ook het aantal vissersboten aan het afnemen was. Het betekent zelf niet, dat deze gegevens het juist aantal stuurliu of boten aanduiden. Wel is het een bewijs, dat er zich in het gebruikte scheeps-type een evolutie voordeed, waardoor de winterzate voor een aanlegsteiger ⁽¹¹⁾ de plaats moest ruimen. Het vaartuig, dat toen voor de haringvangst meer en meer in gebruik werd genomen, was de buis, ook wel korfschip genoemd ⁽¹²⁾.

In 1455, met de uitbarsting van de burgeroorlog van de Twee Rozen in Engeland, trad voor de Vlaamse haringvisserij een ongunstige toestand in ⁽¹³⁾. Deze bleef duren tot 1461, het jaar van de troonsbestijging van Edward IV van York. In 1464, toen niet minder dan 12

-
- (9) « Ander ontfaenc vanden zaten van scepen hier lichende te winter sate 12 groten van elken scepe ». Brussel, Rekenkamer, nr 37.277, folio 5 v°. Stadsrekening van 1450. Alleen deze rekening geeft de opsomming van de stuurliu, die voor hun schip het zategeld betaalden.
- (10) De Oostendse stadsrekeningen van 1450 tot 1460 sommen voor de betrokken elf jaar achtereenvolgens volgende totalen op in zake het aantal stuurliu, die het zategeld stortten : 28, 23, 28, 19, 20, 17, 24, 26, 25, 20 en 18. Brussel, Rekenkamer, nrs 37.277 tot en met 37.287.
- (11) De cijns drukkend op de gewone « steegheringhe » bedroeg 12 s. par., die drukkend op de « steegheringhe » voor « zetteghewande » 20 s. par. In 1474 betaalden 24 stuurliu hun cijns, waaronder 6 voor de tweede soort « steegheringhe ». Deze steigers lagen aan de havendijk. Zie ook in de Oostende stadsrekeningen, de rubriek van de ontvangsten, meer bepaald nr 37.301.
- (12) De vijftiendeeuwse buizen waren slechts met zeil bedekt. Volgens een Nieuwpoortse schepenakte van 9 augustus 1511 bestonden de « thoebehoorten ende ghewande » van een « haryncbuusse » uit : « anckers, cabels, ghetau, masten, zeylen, leghels (lederen zakken, vaten ?), telt (tent) ende andere dier ghelycke ». Nieuwpoort, Oud archief, nr 72, Register met schepenakten, folio 216 verso.
« sur chacune corve ou buyche de harencq fort grande ou petite, ung tonneau de harencq par an ». Ibidem, nr 105. Bundel met verzonden of ontvangen brieven uit de archieven van de Nieuwpoortse magistraat. Stuk van 31 mei 1531, waardoor, in naam van de keizer, verordend werd, dat de baljuw van de waarden en stuurliu alleen onder de vorm van « courtoisie », maar niet van rechtswege onder de vorm van « emolument », tonharing in ontvangst mocht nemen. — De term « korfschip » komt reeds omstreeks 1400 aan de Vlaamse kust voor, meer bepaald te Biervliet; de term « buis » eerst later, omstreeks 1420.
- (13) In 1457 rustten Oostende en Nieuwpoort in gemeen overleg een Spaans karveel en nog een ander schip tot « vreytscepen » uit. Het eerste vaartuig werd gehuurd, het tweede integendeel gekocht. Zie de stadsrekeningen van Oostende en Nieuwpoort van dat jaar. Brussel, Rekenkamer, nrs 37.284 en 36.760.

Nieuwpoortse schepen door de Engelsen werden geroofd ⁽¹⁴⁾, was de toestand opnieuw kormervol. Het jaar daarop brak het Frans-Bourgondisch conflict uit, gevolgd in 1467, althans voor Nieuwpoort, door een « quader harinctijd » ⁽¹⁵⁾. In 1468 integendeel was de vangst goed, aangezien alsdan te Damme de aanvoer van kaakharing meer dan 1.200 last bedroeg. Deze vis kwam heel waarschijnlijk grotendeels uit Oostende, waar zowat 1.400 last haring van alle slag uitgevoerd geworden was ⁽¹⁶⁾.

Het staat vast, dat vanaf 1470, gedurende de periodes van openlijke vijandschap, de koopvaardij en de haringvisserij van de Nederlanden het vanwege de Fransen soms erg te verduren kregen. In 1471 maakten dezen zich meester van zes Vlaamse vissersboten, waaronder twee uit Oostende ⁽¹⁷⁾, en het jaar daarop, indien we bepaalde geschiedschrijvers mogen geloven, van niet minder dan achttien Hollandse, waarvan ze de bemanningen slechts tegen losgeld wilden vrijlaten ⁽¹⁸⁾.

-
- (14) « Pieter de Hont ende Jacob Wulveric ghezonden te Hesdiin den 9sten dach in wedemaent bij onzen gheduchten here, ten tide dat de ambassadeurs van Inghelant daer waren, om daer te kenne (te geven) de grote quetse ende scade die de Inghelschen daghelix daden up de porters van dezer stede ende zonderlinghe van 12 scepe die zij in meye laetstleden gherooft hadden up de zee toebehorende de vorseide porters ende die zeer ghequetst ende zoo dat zy niet meer ter zee varen durften zonder provisie ende was gescepen de harinctijt verloren te ghane, dat groet grief ware onse here ende zijn vorseide stede en ooc ons ighemeene lant ende was gheapointeert dat men de vorseide scade by artictlen overgheven zoude minen here van Gouy om de vorseide ambassadeur over te ghevene, ghevagiert elc 11 daghen... ». Brussel, Alg. Rijksarchief, Rekenkamer, nr 36.767. Stadsrekening van Nieuwpoort van 1464. Zelfde rekening te Nieuwpoort, Oud Archief, nr 3.557.
- (15) « ende byder quader harinctijt, die siaeren boven allen anderen jaerscaeren ghemaect heift... ». Brussel, Alg. rijksarchief. Rekenkamer nr 36.770. — Nieuwpoort Oud Archief nr 3.558. Stadsrekening van Nieuwpoort van 1467. Rubriek « oude ende extraordinaire sculden ».
- (16) Zie bijlagen nrs 2, 4 en 6.
- (17) « Pieter Pendele buerchmeester ende Pieter Meegoet ghesonden te Brugghe den eersten dach van maerte by minen heere van Middelbuersch ende byden andren commissarissen myns gheduchts heeren ende voort bider wet van Brugghe te kennene gheven zekere nemiinghe ende prinsen ghedaen bijden Franchoisen up 6 scepen die te vissche voeren danof de twee van Oostende waren etc., den voornoemde heeren biddende omme haerlieder voorsienicheide ten hende van de voornoemde ghevanghene te recouvereerne... ». Brussel, Alg. Rijksarch., Rekenkamer, nr 37.298, Stadsrekening van Oostende van 1471, f° 7 v°.
- (18) « Ten zelven tijde (1472) assaylgierden die Fransoysen buyten maten rudelick alle die Hollanders die ten harinck thilt voeren, in der maniere dat zij hemlieden naer lanck vervolgh zelfs binnen die havenen van Noortwijck ende Catwijck in Ingheland(?) 18 schepen omtweldichden, wat er joncheer Pauwels van Borsele (sgraven Heyndricx bastaerde zuene van Grootvelt) toe ghedaen conste, dies hemlieden in der waerheit die meester der voornoemde schepen wel ten rechte doleren ende beclaghen

In 1475 kaapten de Fransen veertien Vlaamse haringbuizen, meeren- deels uit Oostende ⁽¹⁹⁾. Noodlottig blijken vooral de jaren 1479 ⁽²⁰⁾ en 1481 ⁽²¹⁾ te zijn geweest, toen de Normandische kapers heel wat schepen en buizen uit de Nederlanden wisten in beslag te nemen.

Van meet af aan reageerden de Vlaamse kuststeden tegen de Franse bedreiging. Aldus dachten ze reeds in 1465 en 1468 ⁽²²⁾ er aan tot konvooiëring over te gaan en dit in samenwerking met Zeeland, Hol- land en Westfriesland. Van 1470 tot 1482 werd zowel door de admiraliteiten van Zeeland en Vlaanderen ⁽²³⁾, als door de kusthavens van de

mochten, ghemerct dat zijs particulierlick niet en ontstonden, dan midts betalende elc hondert goude croonen voor huerlieden rentsoen, boven tverlies van al tghuene dat zy gheladen hadden... ». N. DESPARS, *Cronijcke van den lande ende graefjscepe van Vlaenderen*. Brugge, 1840-'42, dl IV, blz. 80, a^o 1472.

- (19) « Janne de Hert ghedeputerde te treckene bider zee an mijnen heere van- der Veere capitain vander wapeninghe ons voorseids heeren aldaar ende Cornelis Tolfin scippere die met zinen bote den zelve Jan nam te voerne naer de zelve wapeninghe omme minen zelve heere vander Veere te draghene zekere lettren vander stede ende hem te kennen te ghevene int langhe den zwaren overlast vanden Fransoysen die aldoe grote menichte van visschers van diverschen landen ende steden ons gheduchts heeren ende emmer sonderlinghe van deser stede toot 14 buusen of meer ghe- vanghen hilden, etc. ». Brussel, Alg. Rijksarch., Rekenkamer, nr 37.302, Stadsrekening van Oostende van 1475, folio 9 v°.
- (20) « Item die Fransoysen van Ruwaen ,van Diepen, van Hontfleur ende van Buenen versaemden een groote menichte van schepen van orloghen ende vinghen alle den meesten deel vanden visschers van Vlaendren ende ooc van Holland ende Zeelant ende steldense tot groten rentsoene ende ghe- creghen also grote sommen van penninghen. Ende hier of waren cause dye Hollanders ende die Zeelanders want si beloofden ter zee te commene met 16 schepen van oorloghen om dye visschers te bewarene, maer si en dadens niet ». A. DE ROOVERE. *Dits die Excellente Cronike van Vlaenderen*. Antwerpen, 1531, capittel LXVII, f^o CCXVIII r^o, kol. 1, a^o 1479.
- (21) « Item up den selven tijt so waren ter zee ghevanghen vele harijncbusen huyt Vlaenderen vanden Fransoysen, maer die Coninc deidse ontslaen ter causen vanden bestande... ende men lietse thuys trecken sonder rentsoen te ghevene ». Ibidem, capittel LXVII, f^o CCXXI, v^o, a^o 1481. Zie verder noot 26.
- (22) Betreffende de onderhandelingen, die alsdan door de havensteden gevoerd werden, zie de stadsrekeningen van Nieuwpoort en Oostende van beide jaren. Brussel. Alg. rijksarch., Rekenkamer, nrs 36.768 en 36.771, 37.292 en 37.295. Voor Nieuwpoort ook nog in het Oud Archief aldaar, nr 3.559, stadsrekening van 1468.
- (23) Vanaf 1470 zien we als « capitain vander wapeninghe » op zee de heer van Veere van het geslacht van Borsel optreden, namelijk tot 1472 Hen- drik van Borsel en nadien, vanaf 1475, Wolfaart van Borsel. Zie hierboven noten 18 en 19. — In Vlaanderen wordt in 1473 gewag gemaakt van Joos de Bac, « stedehoudere vanden admiral van Vlaenderen », Josse van Montigny, behorend tot het geslacht van Lalaing. Zie de rekeningen van Nieuwpoort en Oostende van dat jaar. Brussel, Alg. rijksarch., nrs 36.776 en 37.300. Voor Nieuwpoort ook nog aldaar in het Oud Archief nr 3.564. Stadrekeningen van 1473.

Nederlanden het mogelijke gedaan om, hetzij door het uitsturen van oorlogsschepen ⁽²⁴⁾, hetzij door konvooiëring ⁽²⁵⁾, de koopvaardij en de haringvisserij te beveiligen. De toen getroffen maatregelen waren evenwel niet steeds voldoende om aan de Franse kapers het hoofd te bieden. De verliezen, die op het einde van de oorlog door een stad als Brielle, tot dan toe de voornaamste Zeeuws-Hollandse aanvoerhaven van haring, geleden werden, waren zelfs zo zwaar, dat ze grotendeels tot het verval van die plaats schijnen bijgedragen te hebben ⁽²⁶⁾.

Welke was nu de weerslag van het Frans-Bourgonisch conflict op de omvang van het Vlaams haring- en zoutevisbedrijf? We beschikken slechts over lokale statistische gegevens, die dan nog beperkt zijn tot de aanvoerhavens Oostende, Damme en Nieuwpoort en tot bepaalde vangstjaren. Door combinatie van deze cijfers is het evenwel mogelijk voor gans de periode gaande van 1465 tot 1482 tot een algemeen overzicht en voor de jaren 1480 en 1481 zelfs tot een globale statistiek te geraken.

-
- (24) Aldus vaarde een Bourgondische oorlogsvloot uit in 1470 « int beghinsele van der maent juny met 24 gheweldighe schepen van orloghe ende andere zeer clouckelick haerlieder vianden jehghens onder tbeleet van Heyndrick van Borsele, die grave van Grootvelt, heere van der Vere ende van den gulden vlies » tegen de graaf van Warwick, die zich met zijn vloot aan de zijde van Lodewijk XI in de strijd tegen het Anglo-Bourgonische verbond geschaard had. Despars, o.c., dl III, blz. 54-55.
Ook in 1475 werd op last van Karel de Stoute een vloot samengebracht en uitgerust. Nogmaals stond deze onder het bevel van de heer van Veere, ditmaal Wolfaert. Zie noten 19 en 23. — Tenslotte werd ook in 1480 door Maximiliaan een vloot uitgereed.
- (25) Tot konvooiëring werd overgegaan in 1471, 1474, 1479, 1481 en 1482. In 1477 en 1478 was het de admiraal van Vlaanderen, die samen met de tolmeester van het Zwin voor de konvooiëring diende in te staan. De andere jaren waren het de kustplaatsen zelf, die de uitrusting van de konvooischepen bekostigden. In 1471 ontvingen ze daartoe van de Vier Leden van Vlaanderen een subsidie. Bijzonderheden over de konvooiëring vinden we in de stadsrekeningen van Oostende en Nieuwpoort voor de betrokken jaren. Zie R. DEGRYSE, *De konvooiëring van de Vlaamsche visschersvloot in de 15de en de 16de eeuw* (BIJDRAGEN VOOR DE GESCH. DER NED., dl II, 1948), blz. 1-24. — ID., *Le convoi de la pêche à Dunquerque aux XVe et XVIe siècles* (REVUE DU NORD, dl 33, 1951), bl. 117-127. — ID., *Rekening van de Nieuwpoortse haringvangst en konvooiëring van 1474* (MEDEDELINGEN VAN DE MARINE AC. V. BELGIE, boek XI, 1958-'59), blz. 57-70.
- (26) « Den grootsten klap had de visscherij gekregen in 1481, toen een twintigtal buizen in één jaar verloren gingen door « die Fransche oorloige », terwijl de rijkste gesellen, elcx wel tot zes off zeven hondert croenen, behouden schip ende goet » werden gevangen gehouden, « waer mede die stadt van den Brielle veel te neder gegaen es », S.P. HAAK, *Brielle als vrije en bloeiende handelsstad in de 15de eeuw* (BIJDRAGEN VOOR VADERLANDSCHE GESCH. EN OUDHEIDK., 4de reeks, 6de deel, 1907), blz. 7-66. Zie blz. 60-61.

Voor Oostende worden we door twee van elkaar onafhankelijke statistische gegevens, voorkomend in de stadsrekeningen, ingelicht, namelijk de cijfers van de opbrengst van de « haringassise » en die van de opbrengst van het « waardsgeld ». De « haringassise » was een in 1454 ingestelde stedelijke heffing ten bedrage van 12 groten per last. Ze drukte op de haring van alle slag, die door de vissers zelf vanaf 15 augustus gevangen en buiten de stad « te vente » gevoerd worden was. Geheven op de haring, die binnen de stad « te vente » gevoerd werd, bedroeg ze 9 groten per last ⁽²⁷⁾. Van 1454 tot en met 1463 werd de « haringassise » door de schepenen in pacht gegeven. De gemiddelde jaarlijkse pachtprijs bedroeg alsdan 71 1/2 pond groten, wat een gemiddelde jaarlijkse aanvoer en omzet van minstens 1.430 last haring veronderstelt. De directe inning van de « haringassise » door een stedelijke ontvanger van 1464 af is tekenend voor de benarde toestand op zee, alhoewel van 1467 tot en met 1470 de heffing opnieuw verpacht werd. Uit de statistiek van de opbrengst van deze « assise » kunnen we de fluctuaties in de door de vissers zelf gedreven uitvoerhandel in verse en andere haring afleiden. Tot en met 1478, uitzondering gemaakt voor

(27) « Van Jan Floore dewelke cochte de harijnc assijz 12 groten van elker last tgeheele jaer omme 64 lb. groten, beloopt 768 lb. ». Brussel, Alg. rijksarch., Rekenkamer, nr 37.281, stadsrekening van Oostende van 1454, f° 3 v°. Deze formulering van de haringassise vinden we tot 1466.

« Jan Cornelis Meegoet dewelke cochte den harync assyse 12 gr. van elker last haryncx byden visschers van deser stede ghevanghen zydent Onser Vrouwendaghe alf ougst tgeheele jaer omme de somme van 80 lb. groten, beloopt 960 lb. ». Ibidem, nr 37.294. Stadsrekening van 1467, f° 4 r°. Deze formulering bleef tot 1471. Het jaar nadien zien we de modaliteiten van de heffing als volgt aangevuld :

« Van Pieter Meegoet ontfanghere gheordineert omme te innene ende tontfane de harync assyse vanden haringhe biden visschers van deser stede ghevanghen zydent Onser Vrouwen daghe talf ougste 12 groten van elker last by hemlieden buten der stede te vente ghebrocht ende neghene groten van elker last hier binnen der stede te vente ghebrocht uteghedaden degheue die hemlieden sterc ghemaect hebben by coppelinghe twee ende twee te samen naer dordonnance vander stede, die en hebben gheene assyse betaelt vanden haringhe by hemlieden hier binnen der stede te vente ghebrocht, beloopt al dat vander voorseide hariinc assyse ghecomen es dese jaerschare 11 lb. 13 s. groten, comt in ponden parisisen 139 lb. 16 s. ». Ibidem, nr 37.299. Rekening van 1472. De volgende jaren wordt van de « coppelinghe » geen gewag meer gemaakt, maar bleef de heffing gesteund op dezelfde modaliteiten, namelijk 12 groten of 9 groten per last.

Vanaf 1477 wordt de haringassise opnieuw geformuleerd als zijnde een heffing « van alden haringhe biden visschers vander voornoemde stede ghevanghen van Onser Vrouwen daghe alf ougst achterwaerts 12 groten van elker last buter zelve stede ghevent ende ghebrocht », zonder meer. Ibidem, nr 37.304, f° 2 v°. Deze modaliteit bleef tot 1492.

het oorlogsjaar 1472, was de hoeveelheid haring, die de vissers vanaf 15 augustus jaarlijks vingen en « te vente » uitvoerden, steeds vrij aanzienlijk, namelijk gemiddeld 1.400 last van 1463 tot 1471 en 1.180 last van 1473 tot 1478. Buitengewoon slecht waren de vangstjaren 1472 en 1479, toen, onder invloed van het Frans gevaar, de door de vissers gevangen en buiten de stad « te vente » gevoerde hoeveelheden haring respectievelijk tot 233 last en 178 last zakten. Ook na 1479 werd er door de vissers nog weinig haring « te vente » uitgevoerd, maar dit was toen waarschijnlijk een gevolg van de groeiende aanvoer van kaakharing, waarvan de verhandeling langs de waarden om gebeurde. Van 1480 tot en met 1484 drukte de « haringassise » per jaar op gemiddeld 460 last haring, die door de vissers telkens na 15 augustus gevangen en « te vente » uitgevoerd geworden waren. De opbrengst van deze « assise » ging dus in een dalende lijn ⁽²⁸⁾.

Naast de statistiek ons opgeleverd door de cijfers van de « haring-assise », staat, zoals gezegd, die van het « waardsgeld ». Te Oostende waren de visserswaarden inderdaad aan de stad voor de kaakharing en gezouten vis, die door hun toedoen verhandeld werden, de honderdste penning of 1 % van de verkoopprijs verschuldigd ⁽²⁹⁾. De opbrengst van het « waardsgeld » ging — in tegenstelling tot die van de « haring-assise » — van 1450 tot 1484 in stijgende lijn. Ze bedroeg

van 1450 tot en met 1463 gemiddeld 142 pond par. per jaar
voor gemiddeld 15 waarden

(28) Zie bijlage nr 2, statistiek van de opbrengst van de « haringassise ».

(29) De oudste definitie van het waardsgeld vinden we in 1497 : « Anderen ontfant van waerdsghelde twelc es den hondertsten penninc van alle den harinc ende ghezouten visch diemen tOostende vercoopt... somme 1117 lb. 14 s. par. ». Ib., nr 37.320.

Op te merken is dat van 1455 af het waardsgeld aangevuld werd door een bijzondere belasting drukkend op de stuurlui en de kooplui, die beneden hun « taxt » gebleven waren : « Van diverschen stiermannen poorters van dat zij min harincx dese jaerscare hier gebrocht of ghezonden hebben te vente dan haer taxt naer der ordonnance derup ghemaect ende ooc van diverschen coopliden poorters min harijncx ghecocht hebben dan huer taxt naer der zelve ordonnance, over al tsame 156 lb. 16 s. ». Ibidem, nr 37.282. Stadsrekening van 1455. Vanaf 1458 is er in de stadsrekeningen in deze formulering alleen nog sprake van de stuurlui, die beneden hun taxt » gebleven waren. Zie ibidem nr 37.285 en volgende rekeningen.

Hoe deze aanvullende belasting op de stuurlui berekend werd, vernemen we uit de stadsrekening van 1477 : « Van Jan Everaerds stierman, dat hij min had tOostende overbrocht ende te vente ghestelt heift danne hij behoorde te doene volghens den ordinance vander stede te 4 lb. par. over elc last, van 13 tonnen beloopt 4 lb. 6 s. 8 d. », wat neerkomt op 6 s. 8 d. par. per ton. Ibidem, nr 37.304, f° 4 r°.

van 1464 tot en met 1471 gemiddeld	457 pond par. per jaar
	voor gemiddeld 21 waarden
van 1473 tot en met 1478 gemiddeld	955 pond par. per jaar
	voor gemiddeld 21 waarden
van 1480 tot en met 1484 gemiddeld	1433 pond par. per jaar
	voor gemiddeld 20 waarden

In deze statistiek zijn de oorlogsjaren 1472 en 1479, tijdens dewelke, zoals we reeds vaststelden, zich een inzinking voordeed, niet begrepen. De opbrengst van het « waardsgeld » bedroeg alsdan respectievelijk 494 pond par. en 464 pond par. Bijzonder betekenisvol is de hoge opbrengst van deze stedelijke heffing in de periode gaande van 1480 tot 1484, wat er zou kunnen opwijzen, dat gedurende die jaren de aanvoer van haakharing en gezouten vis te Oostende toch vrij aanzienlijk moet geweest zijn. De rubriek van de ontvangst van het « waardsgeld » in de Oostendse stadsrekeningen geeft evenwel geen bijzonderheden over de hoeveelheden en de aard van de vis, waarop dit geld geheven geworden was ⁽³⁰⁾. Zoals we verder zullen zien, beschikken we nochtans over andere gegevens, die aantonen, dat, voor wat de kaakharing aanging, de aanvoer te Oostende in 1480 en 1481 inderdaad vrij aanzienlijk geweest is en voor beide jaren samen de 3.000 last of 36.000 tonnen overtrof.

Voor Nieuwpoort kunnen we geen overzichtelijke statistiek samenstellen zoals voor Oostende. In de IJzerhaven werd door het stadsbestuur noch een « haringassise », noch een « waardsgeld » geheven. Wel bestonden er twee kerkelijke heffingen op de vis, namelijk het « haringtiend » en het « grootkin ». Het haringtiend, dat te betalen was door de vissers, die verse haring aanvoerden, bedroeg sinds 1399 18 penningen of 7,5 % per pond parisis opgebracht door de verkoop van de vis. De opbrengst van het aldus door de geestelijkheid geïnde tiend werd in drie verdeeld. Een derde kwam toe aan de Sint-Niklaasabdij van Veurne, die het personaat te Nieuwpoort bezat. De twee andere derden gingen respectievelijk naar de O.-L.-Vrouwkerk of parochiale kerk en naar de armendis van Nieuwpoort. Elk van deze drie genoemde instanties trok dus 2,5 % van de totale waarde van de verse haring, die in de IJzerhaven door de vissers aangevoerd en aan de man gebracht ge-

(30) Zie bijlage nr 1, statistiek van de opbrengst van het waardsgeld.

worden was ⁽³¹⁾. De cijfers van dit 2,5 % worden ons medegedeeld door de Nieuwpoortse kerk- en disrekeningen, die nochtans niet alle bewaard gebleven zijn. Tijdens de periode gaande van 1458 tot en met 1465 bedroeg de opbrengst van het tiend, berekend op basis van een derde, gemiddeld 17 pond parisis per jaar, tegenover zowat 12 pond parisis in 1468, 1471, 1477, 1478 en 1480. Tijdens het oorlogsjaar 1472 daalde ze tot 4 pond 14 schellingen ⁽³²⁾, terwijl ze in 1481 of 1482 slechts 7 pond parisis bedroeg. In 1483 of 1484 steeg ze opnieuw tot 14 à 15 pond parisis ⁽³³⁾.

De cijfers ons aan de hand gedaan door de opbrengst van het « haringtiend » gevens ons slechts een oppervlakkig en gebrekkig idee

(31) « Eerst dat alle schepe grote ende clene hoe vele of hoe luttel man dat zij voeren ende voeren zullen nu vordan ter zee varende omme haringc te vanghene van zo wat tiden dat zij ter zee varen ende hoe langhe dat zire varen van alle den haringhe die zij binnen der tijd vanghen ende versch vercopen, zo waer in wat lande dat zine vercopen, dat zij van elken pond grote Vlaendersscher munte dat zij maken zullen, zullen gheven in rechten helich dele ende tienden den abt ende convente kercmeesters ende dischmeesters vorseid 18 penninghen parisis Vlaendersscher munten zonder enighe minderinghe ende afslaen van costen of van andre dinghen bi hem leden binnen der vorseiden zevaerd ghedaen wezende. Ende dese vorseide 18 d. zal men deelen in drien dats te wetene teen derdendeel der kerke van der Nieuwpoort ende tander derdendeel den dissche van der Nieuwpoort ende tarde derdendeel der abdye van Sint Niclaus te Veurne... ». Nieuwpoort, Oud archief, charter nr 40 (inv. nr 4711), Overeenkomst gesloten tussen de Nieuwpoortse magistraat en de abdij van Veurne op 4 december 1399. Deze nieuwe modaliteiten van heffing wijzigden de vorige, die opklommen tot 1183 of zelfs vroeger en in 1247 door de Nieuwpoortse schepenen vastgelegd geworden waren. Zie L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes de Nieuport*. Brussel, 1901, blz. 153, nr VI; 154, nr VII en 158, nr X.

(32) Nieuwpoort, Oud Archief, nr 3.147 : kerkrekeningen (1471-1490); nr 3166 : geregistreerde kerkrekeningen (1454-1465); nr 3.235 : rekeningen van de ontvangers van de dis (1468-1488). — Zie verder hieronder bijlage nr 3.

(33) Voor de jaren 1482 en 1483 spreken de kerk- en disrekeningen elkaar tegen : « Eerst van helich ghelde teen derde der vorseide kerke bynnen de vorseide jare (14)82 ontfaen 7 lb. par. » (kerkrekening van 1482).

« Van den helich ghelde by stiermans ghegheven vander stede van der Nieuwpoort binnen der vorseide jare (14)82 een derdendeel, commende den vorseiden disch, ontfaen 14 lb. par. » (disrekening, 1 okt. 1482 - 1 okt. 1483).

« Eerst van helichghelde teen derde der vorseide kerke bynnen de vorseide jare 83 ontfaen 14 lb. parisis » (kerkrekening van 1483).

« Vander helich ghelde bi stiermans ghegheven van der stede van der Nieuwpoort binnen der vorseide jare (14)83 een derde deel commende den vorseide disch, ontfaen 15 lb. par. » (disrekening, 1 okt. 1483 - 1 okt. 1484).

Aangezien de rekeningen van de jaren 1481 en 1484 ontbreken, houden we ons aan de kerkrekeningen, waarvan de gegevens het best overeenkomen met die van de aanvoer van kaakharing.

betreffende de fluctuaties in de aanvoer van haring te Nieuwpoort. Ze worden voor sommige jaren evenwel aangevuld door die van de opbrengst van het « grootkin ». Dit geld werd te Nieuwpoort door de viskopersgilde, die de waarden groepeerde, van de stuurder geïnd en diende voor de bekostiging en het onderhoud van de dienst van de Zeven Getijden in de parochiekerk. Het bedroeg een grote per « coopmanscip » of ton zoutevis, hetzij « molue » of « smout », en twaalf groten per last van 14 tonnen gepakte kaakharing, die door de waarden op de Nieuwpoortse kaai in de naam van de stuurder, hun gasten, verkocht geworden was ⁽³⁴⁾. De kerkrekeningen vermelden dan ook per waard de totale hoeveelheid van elk van beide soorten verkochte vis gedurende één jaar. Tijdens het oorlogsjaar 1472 hief de Nieuwpoortse viskopersgilde het « grootkin » op 14 waarden voor de verkoop van niet

(34) « Comme ja pieca tant pour l'edificacion de la chappelle des poissonniers et marchans en notre ville de Neufport comme pour y faire entretenir et celebrer le service divin les stiermans et pescheurs dudit Neufport et autres y arrivans accorderent de donner certain impost et icellui prendre sur les tonneaux du harenc cacque et sur chacune marchandise de poisson appelee morue par eulx amenee audit lieu de Neufport assavoir de sept tonneaux qui font une marchandise sept gros de nostre monnoie de Flandres qui est ung groz du tonnel et de chacune marchandise de mourue ung groz, lequel impost depuis seize ou vint ans enca que ladite chappelle a este parfaite les bourgeois marchans dudit Neufport et autres acheteurs dudit harenc ont adez rabatu ausdits stiermans et pescheurs... ». Nieuwpoort, Oud archief, charter nr 137 (inv. nr 422). Akte van 24 januari 1457, waardoor hertog Filips de Goede de magistraat toelaat gedurende twaalf jaar op kaakharing en « molue » een grootkin per ton te doen heffen ten einde het viskopersambacht de dienst van de Zeven Getijden in de parochiale kerk te laten bekostigen.

Dit voorrecht werd op 30 juni 1470 door Karel de Stoute voor onbepaalde tijd verlengd: « Charles... donne et acorde par notre ottroy congie et licence a ladite eglise ung gros de notre monnoie de Flandre sur chacun tonnel de hereng salle et ung gros sur chacune marchandise de poisson sale appelee molue qui se vent en notre dite ville, lequel gros lesdits marchans avoient et ont droit de prendre et lever a leur prouffit des pescheurs comme leurs hostes illec, a cause de leurs services paines et labeurs... ». Ibidem, charter nr 148 (inv. nr 3.171). Zie ook nog charter nr 151 (inv. nr 3.172), vidimus van 1471, en charter nr 164 (inv. 3.173), bevelbrief van de bisschop van Terwaan van 23 juli 1476.

De verplichting om betreffende de opbrengst van het grootkin door een rekening rekenschap te geven werd in 1470 of kort nadien aan de parochiale kerk opgelegd: « Et combien que... nous avons otroie et acorde par noz lettres patentes ausdits de Neufport de a tousiours prendre et lever sur chacun tonnel de herencq et autre poisson salle vendu en notre dite ville de Neufport ung gros de notre monnaie de Flandres dont ilz doivent chacun an rendre compte et reliqua ensemble des deniers venans a cause des rentes et revenus appartenant a la dite fabricque et a la table des povres... en la presence des bourgmaistres et eschevins ». Ibidem, charter nr 160 (inv. nr 538), vonnis van de Grote Raad van Mechelen van 3 december 1473.

minder dan 2.930 « coopmanscepen » zoutevis en slechts 185 last 12 tonnen of 2.558 tonnen gepakte kaakharing ⁽³⁵⁾. Dit laatste nogal lage cijfer is veelbetekenend voor de toenmalige inzinking in het haringbedrijf. Ook te Oostende bleek, zoals we zagen, de aanvoer van haring dat seizoen beneden peil.

Alleen voor 1474 bezitten we volledige gegevens betreffende de Nieuwpoortse haringvangst, dank zij de rekening van het konvooschip, welke dat jaar door de stad en haar « adherenten » uitgerust geworden was. Door een zestigtal boten uit Nieuwpoort, Lombardsijde en Raversijde werden alsdan in de IJzerhaven en in andere Vlaamse en vreemde havens in het totaal 782 last haring, waaronder zowat 300 last verse en bijna 500 last op zee geëete haring aangevoerd ⁽³⁶⁾. Door de Oostendse stuurlied daarentegen werden dat jaar niet minder dan 1.100 last haring « te vente » uitgevoerd ⁽³⁷⁾.

Ook voor Damme beschikken we over enkele gegevens ons verstrekt door de boekhouding van « 's herengeld » of hertogelijke tol ten bedrage van 30 groten per last op de aldaar geloste kaakharing. Alhoewel van deze boekhouding voor de periode gaande van 1475 tot 1477 alleen kwijtschriften van de hertogelijke ontvanger bewaard bleven, blijkt toch uit hun gegevens, dat de aanvoer van Vlaamse en Zeeuwse kaakharing in het Zwin alsdan bevredigend was. De statistiek over genoemde jaren, ofschoon verminkt en dus maar gedeeltelijk, is toch leerzaam, vooral als men Damme met Oostende vergelijkt. Ze geeft ons volgende aanduidingen in zake de in beide havens aangevoerde en « te vente » uitgevoerde vis :

(35) « Ander ontfaenc extraordinare ende dat vanden grootkin vanden tonne caecharinx Vlaemsche munte die de kerke vander Nieuport heift ende ontfaet van 14 tonnen al ghepact caecharinx 12 s. par. commende uter zee ende vercocht up de caye binnen den vorseide jare binnen der stede vander Nieuport ende van elke coopmanscepe ghezoutens vischs ende vanden smoute 12 d. par. gheottroyert ende ghegheven by minen gheduchten here ende prince van Vlaendre... eeuwelic ende ervelic gheduerende omme tonderhoud vanden 7 ghetyden te doene ende te zinghen poort, Oud Archief, nr 3.147. Kerkrekening van 1472, f° 10 v°, met de jaerlicx in de vorseide kerke teeuweghen daghen ende tijden... » Nieuwverdere aanduiding : « ende es tweeste jaer ». Na deze inleiding, die ook in de andere rekeningen voorkomt, volgt dan de lijst van de waarden met opsomming van de hoeveelheden zoutevis en kaakharing, waarvoor het « grootkin » gestort geworden was. Zie bijlage nr 5.

(36) R. DEGRYSE, *Rekening van de Nieuwpoortse haringvangst en konvooring van 1474, o.c.*, blz. 65. Ook een 12-tal Picardische bootjes namen deel aan deze aanvoer.

(37) Zie bijlage nr 2.

	Damme Aanvoer van kaakharing (gedeeltelijke cijfers)	Oostende « Te vente » uitgevoerde haring	Oostende Aanvoer van kaakharing
1475	minstens 1.322 last ⁽³⁸⁾	1.520 last ⁽⁴¹⁾	minstens 1.030 last ⁽⁴²⁾
1476	» 1.820 last ⁽³⁹⁾	1.390 last ⁽⁴¹⁾	
1477	» 1.140 last ⁽⁴⁰⁾	1.040 last ⁽⁴¹⁾	

Gedurende deze drie jaren werden er dus te Damme minstens 4.282 last of 51.384 tonnen kaakharing aangevoerd en te Oostende minstens 3.950 last haring van alle slag « te vente » uitgevoerd. Bij de confrontatie van deze cijfers mogen we nochtans niet uit het oog verliezen, dat de kaakharing, die te Damme gelost werd, voor een groot deel Oostendse vis was. Bovendien werd in het Zwin ook nog tolvrije kaakharing ingevoerd, o.a. uit Biervliet ⁽⁴³⁾.

Bijzonderheden over het Vlaams haringbedrijf tijdens de eindfase van het Frans-Bourgondisch conflict worden ons verstrekt door « die Excellente Cronike van Vlaenderen », een verhalende bron. Volgens

-
- (38) Christoffel Buridan, hertogelijk ontvanger, bevestigt door een kwijtschrift dagtekenend van 12 juli 1476, van Jacques de le Kienrue, « commis a la recepte du droit des 2 s. 6 d. gros monnoie de Flandres... au Dam et a l'Escluse » ontvangen te hebben « pour le reste du comte par lui rendu » de som van 1.983 lb. 10 s. parisis voor het termijn 24 juni 1475 - 24 juni 1476. Brussel, Alg. rijksarch., Fonds « Acquits de Lille », nr 520, doos I. Een grote is zoveel waard als 12 penningen of 1 schelling parisis.
- (39) Drie kwijtschriften achtereenvolgens uitgereikt door Christoffel Buridan als hertogelijke ontvanger, Gruselin Vlieghe, als auditeur van « mademoiselle de Bourgogne » en Jan vander Scaghe, als « raed mer gheduchter joncvrouwe shertoghinnen » aan Jacob de Kienrue, ontvanger van « s heren geld » te Damme en te Sluis en dagtekenend van 24 november 1476, 12 februari 1477 en 19 juni 1477. De sommen, waarover het gaat, bedragen 2.400 lb. par., 100 lb. van 40 groten elk, d.i. 200 lb., par., en, als « reste », 130 lb. 16 s. 4 d. par. Dit geeft in het totaal 2.730 lb. 16 s. 4 d. par. Brussel, Alg. rijksarch. Ibidem, nr 520, doos 1.
- (40) Ontvangstbewijs uitgereikt op 28 decembre 1477 door Jan vander Scaghe, raadsheer van Maximiliaan van Oostenrijk, aan Jacob de Kienrue, ontvanger van « s heren geld » te Damme en te Sluis, betreffende een som van 1.311 lb. par. « ter cause vanden vorseiden ontfanghe over den harinctijt van deser jaer ». Ibidem, nr 520, doos 1. Ontvangstbewijs op 1 mei 1478 afgeleverd door Jan vander Scaghe, raadsheer, aan Jacob de Kienrue, betreffende een som van 400 lb. par. « a cause de sa dite recepte pour la harenguyson de l'annee soixante dixsept darrainement passe ». Ibidem, nr 520, doos 2. Beide ontvangsten samen geven een totaal van 1.711 lb. par.
- (41) Zie bijlage nr 2.
- (42) Ontvangstbewijs op 12 juli 1476 uitgereikt door Christoffel Buridan, raadsheer van de hertog van Bourgondie, aan Pieter Meegoet, ontvanger van « s heren geld » te Oostende, betreffende een som van 1.544 lb. 17 s. 6 d. par. voor het termijn 24 juni 1475 - 24 juni 1476. Brussel, Alg. rijksarchieff, Fonds « Acquits de Lille », nr 520, doos 1.
- (43) Zie bijlagen nrs 6 en 7.

deze kroniek zou 1478 voor de Vlaamse haringvisserij een gunstig jaar geweest zijn. Niet alleen werd alsdan de beste haring sinds vele seizoenen gevangen — en dit op Sint-Lucasdag of 18 oktober —, maar bovendien blijken dat jaar de Franse kooplui, die toen opnieuw verschenen waren, de kaakharing in grote hoeveelheden opgekocht en naar het Zwin verscheept te hebben. Aldaar hadden op hun beurt de oosterlingen of kooplui van de Duitse hanze deze tonharing opgekocht om ze naar Amsterdam te versturen ⁽⁴⁴⁾. Dat jaar noteerde men te Nieuwpoort een totaal van 614 last 10 tonnen of 8.606 tonnen gepakte kaakharing en 2.566 « coopmanscepen » zoutevis, waarvoor 17 waarden het « grootkin » betaald hadden ⁽⁴⁵⁾, en te Oostende een totaal van 1.083 last haring, waarvoor door de vissers de « haringassise » gestort geworden was ⁽⁴⁶⁾. Er dient evenwel te worden opgemerkt, dat de handel in kaakharing alsdan door de tijdelijke afschaffing van de heffing van « 's herengeld » gestimuleerd werd ⁽⁴⁷⁾, wat tevens de hoge opbrengst van het « waardsgeld » te Oostende, namelijk 1.223 pond parisis, verklaart ⁽⁴⁸⁾.

In 1479 namen, niettegenstaande het optreden van de Franse kapers, niet minder dan 44 Oostendse vissersboten aan de « teelt » of haringvangst deel, althans zo we « die Excellente Cronike » mogen geloven ⁽⁴⁹⁾. Ze blijken slechts weinig verse of geaakte haring in hun thuishaven of te Damme te hebben gelost. De heffing van de « haring-

(44) « Item up Sinte Luycx dach was den besten harijnc vanc die binnen langhen jaren gheweist hadde. Dies quamen dye Fransche coopliden in alle dye havenen van Vlaenderen ende cochten harijnck sonder nommere, nochtans dat elck last vanden roone galt 8 lb. groten of meer. Item in die selve maent quamen die Oosterlinghen ter zee ende namen alle den harijnc die die Fransoysen ter Sluys ende elders besceipt hadden ende si trocken daer mede tAmsterdamme. In dese tijt brochten die Fransoysen vele wijnen in Vlaenderen te schepe ende ooc te waghende voerden vele harinxc wech, maer si en brochten gheen tarwe in Vlaendren dat jaer ». *Dits die Excellente cronike van Vlaenderen, o.c.*, capittel LXVII, f^o CCX v^o, kol. 2, jaar 1478.

(45) Zie bijlage nr 10.

(46) Zie bijlage nr 2.

(47) Zie bijlage nr 9. — Voor Damme bleef nochtans een kleine rekening, bestaande uit 8 posten en betreffende 73 last uit Zeeland ingevoerde kaakharing, bewaard. Ze loopt over de periode gaande van 22 september tot 15 oktober 1478. Zie bijlage nr 11.

(48) Zie bijlage nr 2.

(49) « Corts daer naer so naecte den harijnck tijt, so dat die visschers al toe reeden te haringhe ende specialic dye van Oostende, want up dyen tijt voeren huyt Oostende wel 44 busen. Ende andere plaatsende dorpen voeren ooc ter zee naer haerlieder vermoghen, so dat si grote menichte waren ». *Dits die Excellente cronike, o.c.*, capittel LXVII, f^o CCXVIII, r^o, kol. 1, jaar 1479.

assise » en van het « waardsgeld » leverde dat jaar te Oostende, zoals we zagen, dan ook veel minder op ⁽⁵⁰⁾. Te Nieuwpoort moet de tegenslag nog erger geweest zijn, vermits het « grootkin » er weinig of niets opbracht ⁽⁵¹⁾. Te Damme noteerde men slechts een geringe invoer van Zeeuwse kaakharing, amper 51 last ⁽⁵²⁾.

Voor de jaren 1480 en 1481 beschikken we over de eigenlijke rekeningen van de heffing van « 's herengeld ». Dit was, zoals gezegd, de hertogelijke tol ten bedrage van 30 groten per last van 12 tonnen, die in de Vlaamse havens met eigen visstapel op de door de vissers aan wal gebrachte, maar nog niet gepakte kaakharing drukte. Meestal sommen deze rekeningen per waard en per gast-stuurman de hoeveelheden kaakharing op met vermelding van de datum van aanvoer. Ze laten ons toe, althans voor Oostende, Nieuwpoort en Damme, de totale aanvoer en het totaal aantal waarden en stuurman per haven of vissersplaats na te gaan. Meteen wordt het dan ook mogelijk het aantal buizen of vissersboten te berekenen. Het duidelijkst zijn de rekeningen van 1481, omdat ze dat jaar voor Oostende en Damme de herkomst van de stuurman vermelden. Damme speelde wel niet de rol van vissershaven, vermits de zeeschepen het niet meer konden bereiken, maar de stapel van de tonharing van het Zwin was er gevestigd. Alle goederen en dus ook de tonnen kaakharing werden er per binnenschip aangebracht. De rekeningen van « 's herengeld » vermelden dan ook voor Damme eveneens de naam van de binnenschippers. Ze geven een opsomming zowel

(50) Zie bijlagen nrs 1 en 2.

(51) « ... dat ooc binnen menighen jaren de kerke zo littel incommens gheadt heift als van deze jare bi cauze vanden groten verlieze dat de visschers ter zee gheadt hebben, zo est dat bi advize van burchmeesters scepenen ende de notable mannen vander poorterie gheleent es der vorseide kerke de somme van 120 lb. par... ». Brussel, Alg. rijksarchief, Rekenkamer, nr 36.782, Nieuwpoortse stadsrekening van 1479. Zelfde rekening te Nieuwpoort. Oud Archief, nr 3570. — Voor dat jaar bleef de kerkrekening niet bewaard of was er geen.

In de rekening van « 's heren geld » te Nieuwpoort van 1481 lezen we : « Encore de l an 79 mis a terre. Item Maine, hoste Jan Teghelare, 12 leis et ne peschans plus a cause des franchois ladite annee ». Ibidem, nr 522, Rekening van de ontvanger van dit geld, Jacob Marchant. Zie bijlage nr 19.

(52) Voor Damme bleef de rekening bewaard van de ontvanger van « 's heren geld » aldaar, Pieter van Soy, lopend over de periode 15 oktober 1479 - 29 maart 1480 en betreffende hoofdzakelijk de invoer van Zeeuwse kaakharing. De 51 posten slaan op een totaal van slechts 51 last 9 tonnen 2 kwarteroenen. Daarnaast werd in het totaal amper 11 last 11 tonnen 2 kwarteroenen uit Biervliet en Oostende ingevoerd. Brussel, Alg. rijksarch., Fonds « Acquits de Lille », bundel nr 520. Zie bijlagen nrs 6 en 12.

van de hoeveelheden kaakharing rechtstreeks aangevoerd uit zee door de vissers van Heist, Blankenberge, Wenduine, Oostende, Raversijde, Lombardsijde en ook Nieuwpoort, als van de hoeveelheden onrechtstreeks ingevoerd uit Zeeland en Holland of uit de Vlaamse havens, waaronder Biervliet en Sluis. In deze laatste haven werden evenwel slechts kleine hoeveelheden tonharing door allerlei zeelui onder de vorm van « portage » ⁽⁵³⁾ aan wal gebracht. Ten slotte vermelden de genoemde rekeningen, althans voor bepaalde jaren, ook de opbrengst van « 's herengeld » geheven op de kaakharing van de « voorvang » of vroege haringvangst. Naast het ronon of merken van de uit Zeeland ingevoerde kaakharing ⁽⁵⁴⁾, was de uitbreiding van de « teelt », of eigenlijke haringvangst, met de « voorvang » ⁽⁵⁵⁾ een van de middelen om in de behoefte aan tonharing te voorzien. De eerste van deze beide maatregelen werd door de hertogelijke regering genomen, de tweede intengendeel ging uit van de vissers zelf, of beter, van hun waarden.

In 1480 was, volgens « die Excellente Cronike », de haringvangst goed, maar werd de haringhandel belemmerd door het wegblijven van de Franse kooplui en de onmogelijkheid voor de Vlamingen om zelf in Frankrijk hun vis te gaan verkopen ⁽⁵⁶⁾. Te Oostende werd dat jaar de « haringassise » geheven op 577 last buiten de stad « te vente » gevoerde haring. De opbrengst van het « waardsgeld » steeg er evenwel tot 1.021 pond parisis, wat op een grote omzet van kaakharing en zoutevis wijst. Het volgend jaar bracht de « haringassise », geheven op 535 last haring, wat minder op, maar het « waardsgeld » integendeel des te meer, namelijk 1.784 pond parisis, betaald door 23 waarden ⁽⁵⁷⁾. Dit is des te merkwaardiger, omdat in 1481, volgens « die Excellente Cronike », opnieuw grote onveiligheid op zee heerste ⁽⁵⁸⁾. Dat jaar werd eveneens aan « voorvang » gedaan.

(53) Portage : persoonlijke goederen van de zeelui door henzelf aan wal gebracht.

(54) Zie bijlage nr 8.

(55) De « voorvanc » was de haring gevangen en op zee in tonnen gezouten vóór Sint-Jacobsdag of 25 juli.

(56) « Enden selven tijt die visschers van Vlaenderen reeden weder toe te haringhe te varene ende oock die Hollanders ende Zeelanders ende si vijnghe redelicken wel, gode lof, maar die neeringe bleef sobere, midts dat die coopliden huyt Vranckerijke hier nyet commen en mochten, noch ons volc daer reysen ». *Dits die Excellente cronike, o.c.*, capittel LXVII, f^o CCXIX v^o, oktober 1480.

(57) Zie bijlagen nrs 1 en 2.

(58) Zie voetnoot 21 hierboven.

De ontleding van de rekeningen van « 's herengeld » verstrekken ons nopens de aan- en invoer van kaakharing in 1480 en 1481 volgende gegevens ⁽⁵⁹⁾ :

Oostende

	Voorvang	Teelt	Invoer uit Zeeland	Totaal
1480	—	± 1.272 last	—	± 1.272 last
1481	± 56 last	± 1.720 last	± 7 last	± 1.783 last

Nieuwpoort

1480	—	± 605 1/2 last	± 13 1/2 last	619 last
1481	± 22 last	± 794 1/2 last	14 1/2 last	± 831 last

Damme (zonder de invoer uit Biervliet en andere havens, met aflevering van een certificaat)

1480	—	1.002 last	± 152 last	± 1.154 last
1481	17 last	± 1.008 last	± 358 last	± 1.383 last

Betreffende de omvang van de vissersvloot, die zich met het kaken op zee bezig hield, vonden we door eigen berekening volgende cijfers ⁽⁶⁰⁾ :

	Aantal buizen of stuurlui in 1480	idem in 1481
Oostende	± 49	± 55
de IJzerhaven (Nieuwpoort en Lombardsijde)	± 36	± 30
Raversijde	16	16
Heist	10	8
Blankenberge	7	11
Wenduine	2	2
Totaal	± 120	± 122

Door de zowat 120 buizen van deze zes vissersplaatsen werden er in 1480 en 1481 dus respectievelijk nagenoeg 2.880 last of 34.555 tonnen en 3.616 1/2 last of 43.398 tonnen kaakharing uit zee aangevoerd, wat zeker niet weinig genoemd mag worden. Spijtig dat we niet weten

(59) Zie bijlagen nrs 13, 14, 15, 17, 18 en 19. Voor de invoer uit Biervliet, zie bijlage nr 6.

(60) Zie bijlagen nrs 16 en 20.

welke de omvang van de haringbedrijven van Biervliet, Duinkerke en Grevelinge voor dezelfde jaren geweest is. Ongetwijfeld mogen we het totaal aantal buizen voor al de Vlaamse visserplaatsen samen aldan op minstens 150 schatten, de totale bemanning op zowat 3.000 koppen en de totale aanvoer in 1480 en 1481 respectievelijk op minstens 3.500 en 4.500 last, d.i. 42.000 en 54.000 tonnen.

Voor 1482, toen aan het Frans-Bourgondisch conflict een einde kwam, beschikken we alleen nopens de visaanvoer te Nieuwpoort over voldoende gegevens. Dat jaar betaalden aldaar 13 waarden het « grootkin » voor 942 « coopmanscepen » zoutevis en 322 last 11 1/2 tonnen of 4.519 1/2 tonnen gepakte kaakharing, wat op een vermindering in de aanvoer van beide soorten in tonnen geslagen vis wijst. Ze stortten « 's herengeld » voor 462 last 8 1/2 tonnen of 5.552 1/2 tonnen op zee geëchte haring, cijfer welke dit betreffende de aan wal gepakte tonharing bevestigt ⁽⁶¹⁾. Alleen te Oostende werd aldan kaakharing van de « voorvang » aangevoerd, maar slechts in kleine hoeveelheid, namelijk 5 last 3 tonnen ⁽⁶²⁾. In deze haven drukte dat jaar de « haringassise » op amper 407 1/2 last door de vissers na 15 augustus gevangen en buiten de stad « te vente » gevoerde vis, maar het « waardsgeld » bracht er toch nog 928 pond parisis op ⁽⁶³⁾.

Gunstiger dan 1482 blijkt het jaar 1483 te zijn geweest. Toen betaalden 17 Nieuwpoortse waarden het « grootkin » voor niet minder dan 6.055 « coopmanscepen » of vaten zoutevis en 630 last 6 1/2 tonnen gepakte kaakharing ⁽⁶⁴⁾. Als geëchte haring van de « voorvang » werd er aldan te Nieuwpoort 7 last 6 tonnen gelost ⁽⁶⁵⁾. Te Oostende betaalden de vissers de « haringassise » voor 349 last buiten de stad « te vente » gevoerde haring. Het « waardsgeld, gestort door 20 waarden, bracht er evenwel 1.781 pond parisis op ⁽⁶⁶⁾, wat er op wijst, dat de aanvoer van zoutevis en kaakharing er aanzienlijk moet geweest zijn. Gelijktijdige documenten weten ons trouwens te melden, dat in 1483, van de 1.100 tot 1.200 last kaakharing, die aldan te Damme aangevoerd geworden was, een groot deel van Oostendse vissers kwam en dat te Oostende zelf meer kaakharing gelost geworden was dan te

(61) Zie bijlagen nrs 21 en 22. Voor 12 tonnen te pakken kaakharing waren er zowat 14 à 15 niet gepakte vereist.

(62) Zie bijlage nr 17.

(63) Zie bijlage nrs 1 en 2.

(64) Zie bijlage nr 23.

(65) Zie bijlage nr 22.

(66) Zie bijlage nrs 1 en 2.

Nieuwpoort, Damme en Biervliet samen ⁽⁶⁷⁾. Dit zou dan kunnen betekenen, dat alsdan te Oostende zowat 2.000 last en in gans Vlaanderen minstens 4.500 last, ja misschien zelfs 5.000 last kaakharing door de vissers uit zee moet aangevoerd worden zijn. Ook in 1484 blijkt de visaanvoer aanzienlijk te zijn geweest ⁽⁶⁸⁾.

Als men voor de periode gaande van 1468 tot 1484 rekening houdt met de grote hoeveelheden haring, die in de Vlaamse havens gelost werden, dan ontkomt men niet aan een dubbele indruk. Deze is langs de ene kant de groeiende betekenis van Oostende als aanvoerhaven van kaakharing, waardoor Damme ten overstaan van die stad meer en meer in een toestand van afhankelijkheid moet zijn komen te staan, en langs de andere kant de vaststelling, dat de strijd op zee en de blokkadepolitiek van Lodewijk XI op bepaalde ogenblikken, als in 1472, 1479 en 1481/82, de Vlaamse haringvisserij wel degelijk ernstige moeilijkheden in de weg heeft gelegd. Het staat echter ook vast, dat het Vlaamse zoutevis- en kaakharingbedrijf op het einde van het Frans-Bourgondisch conflict een omvang verkregen had, die het voordien niet bezat en het — ondanks de Franse blokkade — tot een van de voornaamste takken van de toenmalige economie van Vlaanderen maakte en dit op de vooravond van het verval van Brugge en de Zwinhavens. We kunnen dan ook de stelling van R. Gandilhon, als zou de Franse maritieme bedreiging er daadwerkelijk hebben toe bijgedragen Maximiliaan van Oostenrijk tot het staken van de strijd en het sluiten van de vrede te dwingen, mits voorgaand voorbehoud, bijtreden.

(67) « de stierlieden van Oostende hebben deze jaerscare ten Damme ghebrocht een groote portie vanden XI of XIIe last haryncx die daer ghekommen es ». Oostends verweerschrift van 1483. Antwoord op de aantijgingen van Damme en Nieuwpoort inzake misbruiken in de haringhandel. Stuk van 1483, art. 60.

« twelcke blyct zonderlinghe dese jaerschare vute dien dat t Oostende meer caecharinc ghekommen es alleene dan jn de drie voorscreven, twelcke zo te presumeeren es by subtylen middelen als leeninghe, voerghebode ende zonderlinghe voorcope... ». Aantijgingen van Damme en Nieuwpoort ten overstaan van de Oostendse haringhandel. Stuk van 1483, artikel 3.

Voor beide stukken zie EDW. VLIETINCK, *Cartulaire d'Ostende*, blz. 214 (nr 55) en blz. 199 (nr 54).

(68) Het « waardsgeld » bracht in 1484 te Oostende 1.653 pond parisis op, betaald door 19 waarden, wat niet zoveel minder was, vergeleken met vorig jaar. De « haringassise » drukte er slechts op 470 last door de stuur-lui buiten de stad « te vente » gevoerde vis. Zij bijlagen nrs 1 en 2.

BIJLAGEN

1.

Statistiek van de opbrengst van het waardsgeld of belasting ten bedrage van 1 % op de verkoop van kaakharing en zoutevis te Oostende en van de opbrengst van het stuurmansgeld of heffing van 4 lb. per last haring te betalen door de stuurman, die te weinig haring aangevoerd of « te vente » gezonden hadden.

Na elk jaartal volgt het nummer van de desbetreffende Oostendse stadsrekening in het Algemeen Rijksarchief te Brussel, Rekenkamer, waaruit deze gegevens getrokken zijn.

<i>Jaartal</i>	<i>Nummer van de stadsrekening</i>	<i>Aantal waarden</i>	<i>Opbrengst van het waardsgeld in ponden parisis</i>	<i>Opbrengst van het stuurmansgeld in ponden parisis</i>
1450	37.277	16	194 lb. 11 s.	
1451	37.278	13	63 lb. 16 s.	
1452	37.279	17	141 lb. 12 s.	
1453	37.280	15	93 lb. 8 s.	
1454	37.281	17	133 lb. 4 s.	
1455	37.282	14	156 lb. 2 s.	156 lb. 16 s.
1456	37.283	15	110 lb. 3 s.	226 lb. 6 s.
1457	37.284	16	135 lb. 10 s.	259 lb. 4 s.
1458	37.285	14	82 lb. 10 s.	437 lb. 12 s.
1459	37.286	16	80 lb. 14 s.	300 lb. 12 s.
1460	37.287	12	95 lb. 7 s.	347 lb. 8 s.
1461	37.288	20	162 lb. 8 s.	159 lb. 8 s.
1462	37.289	17	216 lb. 5 s.	245 lb. 18 s.
1463	37.290	17	193 lb. 2 s.	205 lb. 4 s.
1464	37.291	21	153 lb. 12 s. 6 d.	476 lb. 17 s.
1465	37.292	20	291 lb. 1 s.	252 lb. 10 s.
1466	37.293	24	453 lb. 7 s.	55 lb. 10 s.
1467	37.294	28	419 lb. 5 s. 6 d.	243 lb. 17 s. 8 d.
1468	37.295	20	536 lb.	130 lb. 13 s.
1469	37.296	20	468 lb. 7 s. 6 d.	350 lb. 5 s. 8 d.
1470	37.297	20	707 lb. 5 s.	89 lb. 6 s. 8 d.
1471	37.298	19	626 lb. 16 s. 6 d.	77 lb. 3 s. 2 d.
1472	37.299	23	494 lb. 2 s. 3 d.	24 lb.
1473	37.300	21	918 lb. 3 s.	38 lb.
1474	37.301	23	683 lb. 12 s.	27 lb. 13 s. 4 d.

1475	37.302	19	1.075 lb. 6 s.	48 lb.
1476	37.303	21	1.030 lb. 19 s. 6 d.	
1477	37.304	21	798 lb. 4 s.	4 lb. 6 s. 8 d.
1478	37.305	22	1.177 lb. 18 s. 6 d.	150 lb. 13 s. 6 d.
1479	37.306	23	464 lb. 12 s. 6 d.	
1480	37.307	22	1.021 lb. 3 s.	57 lb.
1481	37.308	23	1.784 lb. 12 s. 6 d.	45 lb. 7 s. 6 d.
1482	37.309	19	928 lb. 7 s. 8 d.	108 lb.
1483	37.310	20	1.781 lb. 2 s.	
1484	37.311	19	1.653 lb. 16 s.	

Statistiek van de opbrengst van de « haringsassise » te Oostende met evaluatie van de hoeveelheden haring van alle slag, waarop hetzij de berekening van de pachtsom gesteund was, hetzij de heffing werkelijk gebeurd is, volgens de modaliteiten van 12 groten per last haring door de vissers na 15 augustus gevangen en buiten de stad « te vente » gevoerd en, voor de jaren 1472 tot 1476, tegelijk ook op basis van 9 groten per last in de stad « te vente » gebrachte haring.

Voor de nummers van de betrokken Oostendse stadsrekeningen, zie de vorige statistiek betreffende de opbrengst van het waardsgeld.

<i>Jaartal</i>	<i>Wijze van uitbating</i>	<i>Opbrengst in groten</i>	<i>Opbrengst in ponden paris</i>	<i>Hoeveelheden</i>
1454	verpachting	64 lb.gr.	768 lb.p.	(1.280 last)
1455	»	72 lb.gr.	864 lb.p.	(1.440 last)
1456	»	72 lb.gr.	864 lb.p.	(1.440 last)
1457	»	78 lb.gr.	936 lb.p.	(1.560 last)
1458	»	79 lb.gr.	948 lb.p.	(1.580 last)
1459	»	71 lb.gr.	852 lb.p.	(1.420 last)
1460	»	66 lb.gr.	792 lb.p.	(1.320 last)
1461	»	70 lb.gr.	840 lb.p.	(1.400 last)
1462	»	72 lb.gr.	864 lb.p.	(1.440 last)
1463	»	73 lb.gr.	876 lb.p.	(1.460 last)
1464	heffing		804 lb.p.	1.340 last
1465	»		853 lb.p.	1.423 last
1466	»		1.122 lb.p.	1.870 last)
1467	verpachting	80 lb.gr.	960 lb.p.	(1.600 last)
1468	»	70 lb.gr.	840 lb.p.	(1.400 last)
1469	»	65 lb.gr.	780 lb.p.	(1.300 last)
1470	»	64 lb.gr.	768 lb.p.	(1.280 last)
1471	heffing	65 lb. 19 s.gr.	791 lb. 8 s.p.	1.319 last
1472	»	11 lb. 13 s.gr.	139 lb. 16 s.p.	233 last
1473	»	48 lb.gr.	576 lb.p.	960 last
1474	»		660 lb.p.	1.100 last
1475	»		913 lb. 2 s.p.	1.521 last 10 tonnen
1476	»		834 lb.p.	1.390 last
1477	»		624 lb.p.	1.040 last
1478	»		650 lb.p.	1.083 last 4 tonnen
1479	»	8 lb. 18 s.gr.		178 last
1480	»		346 lb. 6 s.p.	577 last 2 tonnen
1481	»		321 lb. 5 s.p.	535 last 5 tonnen
1482	»		244 lb. 10 s.p.	408 last
1483	»		209 lb. 8 s.p.	349 last
1484	»		282 lb.p.	470 last

3.

Statistiek van de opbrengst van het haringtiend te Nieuwpoort naar de kerkrekeningen (K) en disrekeningen (D), berekend op basis van 7,5 % per pond parisis, opgebracht door de verkoop van verse haring door de vissers, maar herleid tot een derde of 2,5 % per rechthebbende: de kerk, dis of Sint-Niklaasabdij te Veurne.

Nieuwpoort, Oud Archief, nrs 3.147 en 3.166 (K) en 3.235 (D). Voor de jaren 1482 en 1483 spreken de kerk- en disrekeningen elkaar tegen.

<i>Jaartal</i>	<i>Haringtiend 1/3</i>	<i>Nummers van de rekening</i>	<i>Haringtiend 3/3 (eigen berekening)</i>
1458	13 lb. 4 s.p.	(K) (3.166)	39 lb. 12 s.p.
1459	17 lb.p.	(K) »	51 lb.p.
1460	20 lb.p.	(K) »	60 lb.p.
1461	18 lb.p.	(K) »	54 lb.p.
1462	19 lb.p.	(K) »	57 lb.p.
1463	18 lb. 16 s.p.	(K) »	56 lb. 8 s.p.
1464	12 lb.p.	(K) »	36 lb.p.
1465	15 lb.p.	(K) »	45 lb.p.
1468	13 lb. 12 s.p.	(D) (3.235)	40 lb. 15 s.p.
1471	12 lb.p.	(D) »	36 lb.p.
1472	4 lb. 14 s.p.	(K) (3.147)	14 lb. 2 s.p.
1477	11 lb.p.	(D) (3.235)	33 lb.p.
1478	12 lb. 10 s.p.	(K) (3.147)	37 lb. 10 s.p.
1480	12 lb.p.	(K) »	36 lb.p.
1482	7 lb.p.	(K) »	21 lb.p.
	(14 lb.p.) (?) (1)	(D) (3.235)	
1483	14 lb.p.	(K) (3.147)	42 lb.p.
	(15 lb.p.) (?)	(D) (3.235)	
1484	(15 lb.p.) (?)	(D) »	(45 lb.p.) (?) (1)
1485	7 lb.p.	(K) (3.147)	21 lb.p.

(1) Zie voetnoot 33.

Statistiek over het jaar 1468, naar de opbrengst van « 's herengeld » op te Damme aangevoerde en ingevoerde kaakharing. Ontleding van de rekening van de ontvanger van dit geld aldaar en te Sluis over de periodes 25 december 1467 - 24 december 1468 en 25 december 1468 - pasen 1469.

De rekening vermeldt over het algemeen niet de herkomst van de stuurlui of de kooplui, die kaakharing te Damme deden aanvoeren. Ze duidt over het algemeen wel de herkomst aan van de geïmporteerde kaakharing. Brussel, Alg. Rijksarchief, Fonds « Acquits de Lille », nr 520. Papieren boekje bestaande uit 14 folio's. Nederlandse tekst.

I. TEELT VAN HET JAAR 1468

<i>Waarden</i>	<i>Aantal gasten (meestal stuurlui, maar soms ook kooplui) en aantal lossingen</i>	<i>Periode van aanvoer</i>	<i>Hoeveelheden aan- gevoerde kaakharing in lasten van 12 tonnen</i>
Claeys vander Beckene	20-33	28 mei-29 nov.	216 last 10 tonnen
Hellin vander Gracht	5-8	30 mei-31 okt.	54 last 7 tonnen
Willem van Craynest	6-10	27 juni-14 okt.	87 last 2 t. 2 kwart.
Pieter de Man	7-10	30 juni-12 nov.	68 last 3 tonnen
Jan Blavoet	5-11	23 sept.-24 nov.	67 last
Jacob Ryckarts	1-1	1 juli	12 tonnen
Anthuenis Boghaert	2-2	6 sept-14 okt.	13 last 3 tonnen
Clays Eghels	16-33	4 juli-14 nov.	276 last 4 t. 3 kwart
Martin de Crooc	4-8	14 juli- 3 dec.	51 last 6 1/2 tonnen
Jan Steurbout	2-8	7 sept.-14 nov.	48 last
Weduwe G. Moenaerts	6-8	30 juli-19 okt.	69 last 8 tonnen
Pieters Wils	3-11	6 sept.-16 nov.	67 last 11 t. 2 kwart.
Jan de Clerc	1-1	12 okt.	3 last 6 tonnen
Weduwe Willem Herwyn	3-6	6 sept-11 okt.	29 last 10 t. 2 kwart.
Jan van Spaengen	5-7	9 sept.-15 nov.	37 last 3 tonnen
Franck Barts	2-2	19 sept.-18 okt.	14 last 9 tonnen
Meuxs vande Castele	2-7	28 sept.- 6 nov.	52 last 9 tonnen

Totalen

Aantal waarden : 17, waaronder 1 (Jan de Clerc) met één gast-koopman, de overigen met gasten-stuurlui en soms gasten-kooplui.

Aantal gasten-stuurlui, herkomstig uit Oostende, Nieuwpoort en andere kustplaatsen (maar zonder aanduiding van herkomst) : zowat 51 (waaronder 1 onder 2 waarden).

Aantal gasten-kooplui : zowat 10.

Totale aanvoer en invoer onder de waarden : 1.159 last 9 tonnen 3 kwarteroenen of 13.917 tonnen 3 kwarteroenen, waaronder 82 last 5 tonnen 3 kwarteroenen door kooplui ingevoerd uit Zeeland en Holland.

Overige invoer buiten de waarden om, hoofdzakelijk uit Zeeland (Vlissingen en Zierikzee) en Holland :

- van 3 okt. tot 27 dec. 1468 : 19 last 9 tonnen 3 kwart. (19 lossingen)
- van 19 januari tot 23 maart 1469 : 42 last 6 tonnen 3 kwart. (29 lossingen)
- of in het totaal : 62 last 4 tonnen 2 kwarteroenen.

Hoeveelheden kaakharing te Sluis gelost onder vorm van « portage » of zeemansgoed :

- vóór 25 december : 5 lasten 7 tonnen (voorjaar en najaar 1468)
- na 25 december 1468 (voorjaar 1469) : 8 tonnen (18 lossingen)
- of in het totaal : 6 last 5 tonnen.

Hoeveelheden kaakharing ingevoerd zonder betaling van « 's herengeld », na vertoon en aflevering van een certificaat van storting in een andere haven :

- van 19 okt. tot 23 dec. 1468 : 162 last (26 lossingen door binnenschippers)
- van 9 jan. tot 18 maart 1469 : 29 last 8 1/2 tonnen (7 lossingen)
- of in het totaal : 191 last 8 1/2 tonnen, hoofdzakelijk herkomstig van Oostende, Biervliet of Nieuwpoort. Zie bijlage n^r 6.

II.

Daar de rekening op 25 december 1467 begint, bevat ze ook gegevens over de invoer van kaakharing tijdens het voorjaar 1468. Dit is dus kaakharing van de teelt van het jaar 1467. Deze gegevens zijn de volgende :

Invoer buiten de waarden om : van 6 jan. tot 31 maart 1467, 48 last 9 1/2 tonnen (22 lossingen), meestal herkomstig van Zeeland (Vlissingen) en Holland (Brielle).

Invoer zonder betaling van « 's herengeld », na aflevering van een certificaat : van 2 januari tot 3 maart 1468 : 32 last 1 ton (5 lossingen), ingevoerd uit Oostende en Biervliet. Zie bijlage n^r 6.

N.B. *De rekening* zelf noteert voor het jaar 1468, zonder onderscheid te maken tussen voorjaar (teelt 1467) en najaar (teelt 1468), volgende hoeveelheden :

- invoer buiten de waarden om : 68 last 7 tonnen 1 kwarteroën
- aanvoer onder de waarden : 1.159 last 9 tonnen 3 kwarteroenen
- invoer te Sluis : 5 last 7 tonnen
- of in het totaal : 1.234 last
- en als « 's herengeld » : 1.242 lb. 12 s. 6 d. par.

Voor het voorjaar 1469 tot pasen noteert ze volgende hoeveelheden :

- invoer buiten de waarden om : 42 last 6 tonnen 3 kwarteroenen
- invoer te Sluis : 8 tonnen
- of in het totaal : 43 last 2 tonnen 3 kwarteroenen
- en als « 's herengeld » : 64 lb. 16 s. 10 d. par.

Voor de kaakharing ingevoerd met certificaten noteert ze volgende totalen :

- jaar 1468 : 194 last 1 ton
- voorjaar 1469 : 29 last 8 1/2 tonnen
- of in het totaal : 223 last 9 1/2 tonnen.

5.

*Statistiek over het jaar 1472, naar de opbrengst
van het « grootkin » te Nieuwpoort.*

Nieuwpoort. Oud archief nr 3147, Kerkrekening van 1472, folio's 10 v° en 11 recto. Ontleding.

<i>Waarden</i>	<i>Hoeveelheden gezouten vis en smout in « coopmanscepen » van één ton (10 waarden)</i>	<i>Hoeveelheden kaakharing in lasten van 14 tonnen (13 waarden)</i>
Renier Willems.	342 « coopmanscepen »	18 last 5 tonnen
Jan Stevenin	566 »	25 1/2 last
Aernoud Houdgheer	128 »	14 1/2 last 4 tonnen
Pieter Dhont		3 1/2 last Zeeuwse
Pieter Keuytaert	196 »	
Joncfrouwe Jacob Onsins	215 »	6 1/2 last 5 tonnen
Jan en Cornelis van Varsenare	3 »	1/2 last
Inghelram Moenaets	645 »	25 1/2 last 5 tonnen
Heine Meze	240 »	18 1/2 last 2 tonnen
Clement Everaert	407 »	18 last 5 tonnen
Anthonis Jaecx	188 »	15 1/2 last 4 tonnen
Godevaert Diedericss.		19 1/2 last 2 tonnen
Oude Diederic en Jacob Minne		10 1/2 last 4 tonnen
Hughe Ghyselbrechtss		6 last 4 tonnen
<i>Totalen</i>		
14 (of 16) waarden	2.930 « coopmanscepen »	182 last 40 tonnen of 2.588 tonnen
<i>Som van het « grootkin » : 257 lb. 14 s. par. of 21 lb. 9 s. 6 d. groten.</i>		

6.

*Statistiek van de hoeveelheden Vlaamse kaakharing, die te Damme
ingevoerd werd na betaling van « 's herengeld » in de haven van
herkomst en waarvoor het afgeleverde certificaat van betaling ofwel
vermeld wordt (verm.) ofwel bewaard bleef (bew.).*

De invoer zelf gebeurde, zoals gebruikelijk, tijdens of na de teelt, d.i. gedurende het najaar (naj.) of het daaropvolgend voorjaar (vj.). De vermelding van de certificaten vindt men in de rekeningen van de heffing van « 's herengeld » te Damme voor de jaren 1467, 1468, 1480 en 1481. Certificaten van betaling van dit geld te Biervliet, Oostende, Nieuwpoort en Duinkerke betreffende naar Damme uitgevoerde kaakharing bleven bewaard voor de jaren 1467, 1468, 1475, 1476, 1477, 1479, 1480 en 1481. Brussel, Alg. Rijksarchief, Fonds Acquits de Lille, nr 520, bundel en dozen 1474-1477 en 1478-1494. Alle in het Nederlands.

<i>Jaar</i>	<i>Haven van herkomst</i>	<i>Aantal certificaten</i>	<i>Hoeveelheden te Damme ingevoerde kaakharing</i>	<i>Totalen</i>
1467 (vj. 1468)	Oostende	4 (bw.) (verm.)	13 last 1 ton	} 32 last 1 ton
	Biervliet	1 (verm.)	19 last	
1468 (naj.)	Oostende	14 (bw.) (verm.)	92 last 11 tonnen	} 191 last 8 1/2 t.
	Biervliet	9 (verm.)	64 last 1 ton	
	Nieuwpoort	2 (bw.) (verm.)	5 last	
1468 (vj. 1469)	Oostende	3 (bw.) (verm.)	9 last 2 t. 2 kw.	} 111 last 14 tonnen
	Biervliet	4 (verm.)	20 last 6 tonnen	
1475 (naj.)	Oostende	5 (bew.)	24 last 3 1/2 t.	} 121 last 8 1/2 t.
1475 (vj. 1476)	Biervliet	13 (bew.)	84 last 9 1/2 t.	
1476 (naj.)	Oostende	1 (bew.)	3 last	} 125 last 8 tonnen
	Biervliet	12 (bew.)	73 last 1 1/2 t.	
	Duinkerke	1 (bew.)	3 last	
1476 (vj. 1477)	Oostende	2 (bew.)	11 last 8 tonnen	} 11 last 11 1/2 t.
	Biervliet	5 (bew.)	30 last 11 tonnen	
1477 (naj.)	Oostende	6 (bew.)	37 last 4 tonnen	} 68 last 8 tonnen
	Biervliet	8 (bew.)	42 last 10 tonnen	
	Nieuwpoort	1 (bew.)	6 last	
1477 (vj. 1478)	Oostende	2 (bew.)	16 last	} 162 last 3 kwart.
	Biervliet	3 (bew.)	12 last 6 tonnen	
	Nieuwpoort	1 (bew.)	11 last	
1479 (naj.)	Biervliet	1 (bew.)	4 last 1 ton	} 82 last
1479 (vj. 1480)	Oostende	1 (bew.)	7 last	
	Biervliet	1 (bew.)	10 1/2 t.	} 19 last 2 tonnen
1480 (naj.)	Oostende	3 (bew.) (verm.)	2 last 6 1/2 t.	
	Biervliet	5 (bew.) (verm.)	43 last 8 tonnen	} 68 last 8 tonnen
1480 (vj. 1481)	Oostende	1 (bew.) (verm.)	6 last	
	Biervliet	5 (bew.) (verm.)	16 last 5 1/2 t.	} 162 last 3 kwart.
1481 (naj.)	Oostende	2 (bew.)	8 last 2 tonnen	
	Biervliet	5 (bew.)	51 last 8 t. 3 kw.	
	Nieuwpoort	1 (bew.)	1 last	} 82 last
1481 (vj. 1482)	Oostende	7 (bew.)	82 last	
	Biervliet	5 (bew.)	19 last 2 tonnen	} 19 last 2 tonnen

Voorbeeld van certificaat van betaling van « 's herengeld » afgeleverd te Oostende door de ontvanger van dit geld aldaar, Pieter Meegoet, en dienend voor de tolvrije invoer van kaakharing te Damme.

Oostende, 17 november 1475

Origineel, op papier. Brussel, Alg. rijksarchief, Fonds « Acquits de Lille », nr 520 (bundel).

Ic Pieter Meegoet, gecommitteert van myns gheduchts ende souerains heeren weghe, den hertoghe van Bourgogne, graue van Vlaenderen, ten ontfanghe vanden heerghele vanden caecharinghe arriueerende tOostende, kenne ende lye ontfanen hebbende trechte heerghele van sesse lasten caecharincx 2 s. 6 d. gr. vander last, toebehorende Jeronimus van Viuen, ende noch van achtiene tonnen caecharincx ooc 2 s. 6 d. vander last, toebehorende Loy de Costre, ende zyn de voornoemde 7 last 6 tonnen caecharincx gheladen int scip van Donaes Ghoderis, scipper van Oostende. Oorconde myn hanteekene hier onder ghestelt den 17en dach in nouembre int jaer 1400 viue ende tseuentich.

(get.) P. Meegoet

8.

Brief van de raadsheren van de hertogelijke raad van 13 oktober 1475 en gericht aan de schepenen van Nieuwpoort met het verzoek dat jaar aldaar het waranderen en ronon van de ingevoerde Zeeuwse kaakharing toe te laten ofwel daarover te Gent besprekingen te komen voeren (1).

Gent, 13 oktober 1475

Origineel, op papier, getekend Parnewyc.

Nieuwpoort, Oud Archief, nr 4195. Los stuk, voorkomend in de Registers van de rollen in schepen- of kamerberecht over de jaren 1473-1480.

De raedsliden miins heren shertoghen van Bourgongnen van Brabant van Lemburg van Luxemburg ende van Gheldre, graue van Vlaendren, gheordonneert in Vlaendren.

Lieve ende gheminden vrienden. Ons heift te kennen ghegheuen Christoffels Buridan, raed ons voorseids heren ende ziin ontfangher int quartier van Brughe, dat by de orloghe prouffiteren zoude ons voorseid here der stede ende ooc der kerke vander Nieupoort, up dat ghepermitteert ware ende by Uliden gheconsenteert alden cacharinc, die inde zelue stede vander Nieupoort commen zal van Hollandt van Zeland of van anderen plecken, ter Nieupoort te waranderen, die de rone vandaer werd waren, biden coopliden duechdelike certifficacie bringhende, dat de voorseide cacharinghe in saisoene gheuanghen ghezijn heift. Ende by alzo dat niet en gheschiede, dat grootelyc den voornoemden onsen here ende der voorseide stede ontgheue (2) zal, waer omme wy u ombieden ende beuelen van ons voorseids heren haluen, dat ghij omme dese jeghenwoordighe jaerscare ende zonder preiudicie vanden statuten ende ordonnancien vanden tyden hier up ghemaect binder voorseide stede ghedoocht den Zeeuschen cacharync, die ter Nieupoort ancommen zal ende ghebracht wordt, te waranderene ende de rone vander stede te gheueene of comt by ons hier te Ghendt up in wonsdaghe eerstcommende savonde in de herberghe omme tsanderdaghen te tooghene de cause van uwen refuze ende van desen ende zyn ongheerne ghebruke. Lieve ende gheminde vriende, God zy met U.

Ghescreuen te Ghend de 13 oktober a^o 75.

(get.) Parnewyc

(1) De Nieuwpoortse schepenen blijken op dit verzoek niet te hebben willen ingaan. Ze stuurden inderdaad een onderhandelaar naar Gent, zoals het hen gevraagd geworden was: « Noch hem (Jan de Teglare fs Cornelis, cleric) ghesonden den 17en in october te Ghend an mijnen heeren vanden rade omme te wederlegghen de impetracie van Pieter van Bremen dat men hier binnen deser stede Zeeussche ende Hollandsche en andere vreemden haring elder te land up gheslegghen hier metter stede zeghel ronnen teeken ende merken zoude contrarie der welvaert vriheit ende privilegen van deser stede... ». Nieuwpoort, Oud Archief, nr 3566, Stadsrekening van Nieuwpoort van 1475, f° 25 v°.

(2) Ontgheue : onzekere lezing. Ontgheven : ontnemen.

Aartshertog Maximiliaan richt zich in een brief tot de grafelijke ontvanger in het Brugse Vrije met het verzoek de ontlasting van betaling van « 's herengeld » op de kaakharing, ten bedrage van 2 schellingen 6 penningen groten, welke door de hertogin aan de stuurlieden en vissers van Nieuwpoort, Lombardsijde, Oostende en het Brugse Vrije toegestaan geworden was, te erkennen en na te leven (1).

Brussel, 2 december 1477

A. Origineel : onbekend.

B. Copie. Rijsel, Archives départementales du nord, Chambre des comptes, B 1375/19129.

Boven de tekst staat te lezen :

Copie de la lettre de monsieur touchant les 2 s. 6 d. gro. a Neufport.

By den hertoghe van Oosteryc van Bourgoengne van Brabant van Limburg van Lucemburg ende van Ghelre, graue van Vlaenderen, van Artois, van Bourgoengne van Henegauwe van Hollant van Zeeland van Namen ende van Zuytphen.

Lieue ende zeere gheminde. Wy hebben verstaen, dat nietjegenstaende zekere preuilegien geconsenteert ende verleent by onser lieuer ende zeer gheminder ghezelnede de hertoghinne onsen steden vander Nieupoort Lombaerdie Oostende ende onsen lande vanden Vryen, byden welken zy ontlast zyn van zulken twee scellinghen zes penninghen grote, als zy te betalen plaghen in voorleden tyden van elken last kaecharyncx, ghy daghelic wilt constraingieren die stierlieden ende visscheren van onsen voorseide steden U te betalen de voorseide twee scellinghen zes penninghen groten, dat ons grotelic zeere verwondert. Waerom wy jeghewordelyc aen U scriuen ernstelic beuelende, dat ghy U verdraecht tontfangen of doen ontfangen vanden voorseide stierlieden ende visscheren van onsen voorseide steden die voorseide somme van twee scellinghen zes penninghen, maer hemluyden laet ghebruyken rustelyc ende vredelyc vanden voorseide preuilegien, want het ons alsoe belieft ende gedaen hebben. Ghegheuen in onse stede van Brussel den tweesten dach in december anno 77. Aldus gheteykent Maximiliaen ende vanden secretaris ... (2) Pieter. Ende de supscriptum aldus. Onsen lieuen ende ghetrauwen raed ende ontfangher van Vlaenderen int quartier van Brugge, Jan vander Scaghe.

(1) Confert art. 33 van het Groot Privilegie van Marie van Bourgondië van 11 februari 1477. Gent, Rijksarchief, charter nr 707.

(2) Hoofdletter N ?

*Statistiek over het jaar 1478, naar de opbrengst
van het « grootkin » te Nieuwpoort.*

Nieuwpoort, Oud Archief, nr 3147, Kerkrekening van 1478, folio's
12 v° en 13 r°. Ontleding.

<i>Waarden</i>	<i>Hoeveelheden gezouten vis en smout in « coopmanscepen » van één ton (11 waarden)</i>	<i>Hoeveelheden kaakharing in lasten van 14 tonnen (17 waarden)</i>
Heinderic Meze	221 « coopmanscepen »	96 last 11 tonnen
Inghelram Moenaets	80 »	46 last 4 tonnen
Jan de Teghelare Clayss.	521 »	46 last 7 tonnen
Diederic Wouters	240 »	18 last 1/2 ton
Pieter Keuytaert	298 »	35 last 5 tonnen
Weduwe Jacob Onsins	126 »	31 last 6 tonnen
Anthonis Jacop	638 »	134 last 7 1/2 t.
Godevaert Diedericss	185 »	27 last 7 tonnen
Willem Staes	138 »	12 last 11 tonnen
Clays Jacobss.	38 »	24 last 8 tonnen
Joos de Witte		16 last 8 tonnen
Pauwels Merrye		19 last 2 tonnen
Meester Lodewyc Volkeraven		25 last 9 tonnen
Jacob Meegoet		41 last
Pieter van Bremene		11 last
Anthonis de Wachter	81 »	26 last 3 tonnen
Andries Meynin		20 tonnen
<i>Totalen</i>		
17 waarden	2.566 « coopmanscepen »	607 last 108 tonnen of 8.606 tonnen

Som van het « grootkin » : 497 lb. 18 s. par. of 41 lb. 9 s. 10 d.gr.

Rekening van de ontvanger van « 's herengeld » te Damme over de periode 13 juli - 15 oktober 1478, tijdens dewelke de stuurhui van Oostende, Nieuwpoort, Lombardsijde en het Brugse Vrije van de betaling van die tol vrijgesteld geworden waren.

Brussel, Alg. Rijksarchief, Fonds « Acquits de Lille », nr 520.
Op papier.

f° 1 r°

Sensient le herenc qui est aryves au Dam depuis le 13e jour de juillet l en 78 que je rendy conte de la recet du herenc dun an du quel herenc je ay recut 2 s. 6 d. de cescun last.

Premiers de Pierre Faydiou marchand dAbeville herenc de Seelande le 19e de septembre. 6 last

Item recut de maistre Lodewyc Volcrave marchand de Nuypoort herenc de Seelande le 22e jour de septembre. 1 last 1 tonnel

Item recut de Jehan Michiels stierman de Brievieliet herenc venant de Seelande le 12e jour de octobre. 21 last 3 tonniaulx

Item recut de Hodaert de Boerawe marchand herenc de Seelande, scipman Pieter Boele 15e jour de octobre. 16 last 8 tonniaulx

Item recut de Jehan Michiels stierman de Brievieliet herenc de Seelande, navigateurs Claiz de Frey et Ghylain de Vriese le 15e jour de octobre. 27 last 10 tonniaulx

f° 1 v°

Item de Jehan Pauwels qui a amenet du herenc de Seelande ter verstapele. 2 tonniaulx

73 last de herenc valent a 2 s. 5 d. le last 9 lb. 2 s. 6d.

f° 2 r°

Jehan Berton a fait amener dOostende au Dam 10 last 2 tonniaulx de herenc dont il na rienz paijet, il me semble quil le doit, consideret quil na point aporte de certyficasion.

Item Jacop Roseet a recut 20 last de herenc en tonniaulx de Seelande dont il na riens volut payer disant que le stierman est dOstende et quil achate les tonnyaulx en la ville de le Briele.

Sur ces deux parties laviz de messegneurs.

*Ontleding van de rekening van Pieter van Soy, ontvanger
van « 's herengeld » te Damme, over de periode
15 oktober 1479 - 29 maart 1480.*

Brussel, Algemeen Rijksarchief, Fonds « Acquits de Lille », nr 520.
Dubbel blad in papier. Franse tekst.

Hoeveelheid kaakharing hoofdzakelijk uit Zeeland ingevoerd : 51 last 9 tonnen 2 kwarteroenen of 621 tonnen 2 kwarteroenen (51 lossingen).

Hoeveelheid kaakharing ingevoerd uit Biervliet of Oostende, waarvoor aldaar reeds « 's herengeld » betaald geworden was en te Damme een certificaat van storting werd afgegeven : 11 last 11 tonnen 2 kwarteroenen (namelijk 4 last 11 tonnen 2 kwarteroenen uit Biervliet en 7 last uit Oostende, samen in 3 lossingen). Zie ook bijlage 6.

Totale opbrengst van de heffing : 77 lb. 13 s. 9 d. parisis.

Statistiek over het jaar 1480, naar de opbrengst van « 's herengeld » op de te Oostende aangevoerde kaakharing. Ontleding van de rekening van de ontvanger(s) Adriaen Jacobszone de Clercq (en Cornelius Hebbe), optredend in de naam van Pieter van Soy, ontvanger te Damme, over de periode 24 juni 1480 - 23 juni 1481.

Deze rekening werd door Pieter van Soy opgesteld en is opgenomen in die betreffende de opbrengst van « 's herengeld » te Damme. Brussel, Algemeen rijksarchief, Rekenkamer, nr 23.313, folio's 39 tot 44. Nederlandse tekst.

Waarden	Aantal gasten-stuurlui en lossingen	Periode van aanvoer	Hoeveelheden aan- gevoerde kaakharing in lasten van 12 tonnen
Adriaen de Haze	7-16	7 aug.-16 nov.	143 last 3 tonnen
Adriaen de Clerc	10-26	7 aug.-13 nov.	190 last 9 t. 2 kwart.
Cornelis Meegoet	3-11	7 aug.-16 nov.	98 last 2 tonnen
Jan van Buillemont	12-24	4 okt.-16 nov.	221 last 5 tonnen
Loy de Haze	3-7	16 sept.-16 nov.	53 last 6 tonnen
Victor de Clerc	3-13	16 sept.-16 nov.	105 last 8 t. 2 kwart.
Jacob Hughart	2-10	7 aug.-14 nov.	66 last 1 ton
Cornelius de Baest	3-12	12 juli-16 nov.	80 last 5 tonnen
Jan Maets	1-3	14 sept.-28 okt.	26 last 11 t. 2 kwart.
Rijcke Ballinc	4-11	14 sept.-14 nov.	77 last 2 kwart.
Jan van der Helle	3-9	20 sept.-14 nov.	42 last 5 tonnen
Jan Lotin	1-4	9 okt.-11 nov.	8 last 6 tonnen
Willem Ackaert	1-2	22 sept.-28 okt.	18 last 11 t. 2 kwart.
Jacop Zygheer	2-5	22 sept.-30 okt.	27 last 3 tonnen
Anthonis Christiaen	1-2	12 sept.-14 nov.	33 last 7 tonnen
Cornelis de Grise	1-3	24 sept.-30 okt.	12 last 2 tonnen
de weduwe Danckaert			
Heinderycx	1-6	30 sept.-13 nov.	6 last 6 t. 2 kwart.
Matheus Maertins	1-1	19 okt.	10 last 3 tonnen
Jacop Christiaen	1-4	6 okt.-16 nov.	43 last 6 t. 2 kwart.
Anthonis van den Berghe	2-2	17-19 nov.	3 last 2 tonnen
Vincent Helle	1-2	14-24 okt.	2 last 6 tonnen

Totalen

Aantal waarden : 21

Aantal gasten stuurlui :

uit Oostende	41	} hetzij in het totaal 60 stuurlui, waaronder 3, die achtereenvolgens twee waarden hadden.
uit Raversijde	14	
uit Blankenberge	4	
uit Lombardsijde	1	

Gemiddeld aantal gasten stuurlui per waard : 3.

Totale hoeveelheid aangevoerde kaakharing : 1.272 last 2 tonnen 2 kwarteroenen of 15.266 tonnen 2 kwarteroenen.

Totaal aantal lossingen : 173.

Gemiddeld aantal lossingen per stuurman : 3.

Gemiddelde hoeveelheid aangevoerd per stuurman : 21 last 2 tonnen of 254 tonnen.

Uiterste data van aanvoer : 12 juli - 19 november 1480.

Voorvang van het jaar 1481

Aantal waarden : 9.

Aantal gasten stuurman : 25

uit Oostende 18

uit Raversijde 6

uit Lombardsijde 1

Gemiddeld aantal gasten-stuurman per waard : 3.

Totale hoeveelheid kaakharing van de « voorvang » : 55 last 11 tonnen.

Totaal aantal lossingen : 26.

Gemiddeld aantal lossingen per stuurman : 1.

Gemiddelde aanvoer per stuurman : 2 last 3 tonnen of 27 tonnen.

Uiterste data van aanvoer : 25 april - 20 juni 1481.

Opbrengst van « 's herengeld » over de ambtsperiode 1480-1481 : de rekening geeft geen totaal aan, alleen de opbrengst per waard.

14.

Statistiek over het jaar 1480, naar de opbrengst van « 's herengeld » op de te Damme aangevoerde en ingevoerde kaakharing. Ontleding van de rekening van de ontvanger Pieter van Soy over de ambtsperiode 24 juni 1480 - 23 juni 1481.

Brussel, Algemeen rijksarchief, Rekenkamer, nr 23.312. Boekje in papier, folio's 1 tot 38. Nederlandse tekst.

<i>Waarden</i>	<i>Aantal gasten-stuurhui en lossingen (door binnenschippers)</i>	<i>Periode van aanvoer</i>	<i>Hoeveelheden aangevoerde kaakharing in lasten van 12 tonnen</i>
Christoffel Marcolf	9-20	13 sept.-12 nov.	121 last 1 ton
Roelandt van Damme	1-5	18 sept.-13 nov.	14 last 8 tonnen
Jacop Rouzee	6-14	18 sept.-31 okt.	101 last 2 tonnen
Jan Buutshoeft	8-18	18 sept.-30 okt.	119 last 10 t. 2 kwart.
Anthuennis Boghaert	4-6	20 sept.- 2 nov.	40 last 11 t. 2 kwart.
Jan van der Weidaghe	5-10	28 sept.- 4 nov.	77 last 1 t. 2 kwart.
Joes Heghels	15-30	30 sept.-16 nov.	211 last 9 t. 3 kwart.
Lodewijc Paelding	5-21	30 sept.-12 nov.	151 last 1 t. 1 kwart.
François Brits	1-3	30 sept.-31 okt.	5 last 7 tonnen
Heinryc Eghels	3-7	30 sept.-12 nov.	47 last 3 tonnen
Pauwels vanden Beckene	2-3	1 okt.-11 nov.	33 last 6 tonnen
Rogier van Damme	1-5	1 okt.-24 okt.	27 last 9 t. 1- kwart.
Boudin Coole	1-3	6 okt.-15 okt.	23 last 3 t. 2 kwart.
Guy Joore	1-2	14 okt.	17 last 6 t. 3 kwart.

Totalen

Aantal waarden : 14.

Aantal gasten-stuurhui : 59

uit Oostende	28	} of in het totaal 61 gasten, waaronder een koopman die tegelijk voor zichzelf als waard optrad.
uit Nieuwpoort	3	
uit Lombardsijde	2	
uit Raversijde	10	
uit Heist	10	
uit Blankenberge	4	
uit Wenduine	2	
aantal kooplui	2	

Gemiddeld aantal gasten per waard : 4.

Totale hoeveelheid kaakharing uit zee aangevoerd, inbegrepen 39 last 6 tonnen 2 kwarteroenen gelost voor rekening van twee kooplui : 1.002 last of 12.024 tonnen.

Gemiddelde hoeveelheid aangevoerd per gast : 16 1/2 last of 198 tonnen.

Totaal aantal lossingen door binnenschippers : 148.

Gemiddeld aantal lossingen per gast : 2 à 3.

Uiterste data van aanvoer : 13 september - 16 november 1480.

Hoeveelheid kaakharing uit Zeeland ingevoerd : 152 last 3 tonnen 2 kwarteroenen van 23 september 1480 tot 7 april 1481 (82 lossingen).

Hoeveelheid kaaharing te Sluis als « portage » gelost : 6 last 6 tonnen 3 kwarteroenen (123 lossingen).

Hoeveelheid kaakharing ingevoerd uit Biervliet na betaling aldaar van « 's herengeld » : 60 last 1 ton 2 kwarteroenen, van 22 oktober 1480 tot 23 maart 1481 (11 lossingen) (certificaten). Zie bijlage n^r 6.

Hoeveelheid kaakharing uit Oostende ingevoerd na betaling aldaar van « 's herengeld » : 8 last 6 tonnen 2 kwarteroenen, van 4 tot 23 december 1480 (4 lossingen) (certificaten). Zie bijlage n^r 6.

Totaal van alle aangevoerde en ingevoerde kaakharing : 1.229 last 6 tonnen 1 kwarteroen of 26.754 tonnen 1 kwarteroen.

Voorvang van het jaar 1481

Aantal waarden : 4.

Aantal gasten-stuurlui : 3 uit Oostende.

Aantal gasten-kooplui : 1 uit Sluis.

Gemiddeld aantal gasten per waard : 1.

Totale hoeveelheid aangevoerde kaakharing van de « voorvang » : 17 last of 204 tonnen.

Totaal aantal lossingen : 5.

Gemiddeld aantal lossingen per gast : 1.

Gemiddelde aanvoer per gast : 4 last 3 tonnen of 51 tonnen.

Uiterste data van aanvoer : 2 - 22 juni 1481.

Totale opbrengst van « s' herengeld » over de ambtsperiode 1480 - 1481

Te Damme : geheven op 1.171 last 3 tonnen 2 kwarteroenen, 1.756 pond 18 schellingen 9 penningen parisis.

Te Sluis : 9 pond 16 schellingen 10 penningen 1 obool parisis.

Statistiek over het jaar 1480, naar de opbrengst van « 's herengeld » op de te Nieuwpoort aangevoerde en ingevoerde kaakharing. Ontleding van de rekening van de ontvanger Jehan Ghys over de ambtsperiode 24 juni 1480 - 23 juni 1481

Brussel, Algemeen Rijksarchief, Rekenkamer, nr 23.321, 3de stuk, in papier. Deze rekening geeft geen opsomming van de waarden, alleen van de stuurliu. De tekst is in het Nederlands gesteld.

Totalen

Aantal waarden : waarschijnlijk 14.

Aantal stuurliu : 39.

uit Nieuwpoort : vermoedelijk 33

uit Lombardsijde : minstens 3

uit Raversijde : minstens 4

uit Oostende : minstens 1

Gemiddel aantal gasten-stuurliu per waard : waarschijnlijk 3.

Hoeveelheid aangevoerde kaakharing, inbegrepen 10 tonnen gelost door het Nieuwpoorts konvooischip : 605 last 5 tonnen of 7.265 tonnen.

Totaal aantal lossingen verricht door de stuurliu : 95.

Gemiddeld aantal lossingen per stuurman : 3.

Gemiddelde aanvoer per stuurman : 14 last 9 tonnen of 177 tonnen.

Invoer uit Zeeland door drie koopliu, waaronder de ontvanger zelf en een waard : 13 last 7 tonnen of 163 tonnen (3 lossingen).

Uiterste data van aanvoer : 12 september - 17 november 1480.

Opbrengst van « 's herengeld » : 928 pond 10 schellingen parisis.

Voorvang van het jaar 1481

Aantal waarden : niet aangeduid.

Aantal gasten-stuurliu : 12.

uit Nieuwpoort : vermoedelijk 11

uit Lombardsijde : minstens 1

Totale hoeveelheid aangevoerde kaakharing van de « voorvang » : 21 last 8 tonnen of 260 tonnen.

Totaal aantal lossingen : 12.

Gemiddeld aantal lossingen per stuurman : 1.

Gemiddelde hoeveelheid aangevoerd per stuurman : 21 tonnen 3 kwarte-roenen.

Uiterste data van aanvoer : 27 mei - 16 juni 1481.

Opbrengst van « 's herengeld » : 2 pond 14 schellingen 2 penningen groten (of 32 pond 10 schellingen parisis).

Overzichtelijke statistiek betreffende het kaakharingbedrijf in 1480, gesteund op de combinatie van de gegevens, voorkomend in de rekeningen van « 's herengeld » van dat jaar.

Totaal aantal visserswaarden te Oostende, Nieuwpoort en Damme : ± 40.

Totaal aantal stuurman, die aldaar — zeer dikwijls zowel in hun thuishaven, als te Damme — kaakharing losten : ± 120.

Indeling van de stuurman volgens hun thuishaven of woonplaats (voor Nieuwpoort vermoedelijk) :

Oostende :	49
Nieuwpoort (± 33) en Lombardsijde (3) :	36
Raversijde :	16
Heist :	10
Blankenberge :	7
Wenduine :	2

Totale hoeveelheid uit zee door de stuurman aangevoerde kaakharing : 2.879 last 7 tonnen 2 kwarteroenen of 34.555 tonnen 2 kwarteroenen.

Gewoon aantal lossingen per buis : 3 tot 5, d.i. evenveel vangstreizen.

Gemiddelde hoeveelheid aangevoerd per buis of stuurman : 24 last of 288 tonnen.

Grootste hoeveelheid aangevoerd door een buis na één reis : 21 last 6 tonnen (Jacop Leuwe van Oostende, lossing aldaar op 4 oktober).

Grootste hoeveelheid aangevoerd door sommige buizen gedurende gans het haringseizoen : ± 50 last per betrokken buis (zonder de « voorvang »).

Uiterste data van aanvoer : 12 juli - 19 november.

Totale hoeveelheid van de uit Zeeland te Damme en Nieuwpoort geïmporteerde kaakharing : 165 last 10 tonnen 2 kwarteroenen of 1.890 tonnen 2 kwarteroenen.

Hoeveelheid kaakharing ingevoerd uit Biervliet te Damme : 60 last 1 ton 2 kwarteroenen. Zie bijlage n° 6.

Hoeveelheid kaakharing gelost te Sluis : 6 last 6 tonnen 3 kwarteroenen.

Totaal van de aan- en ingevoerde kaakharing : 3.112 last 2 tonnen 1 kwarteroen of 37.346 tonnen 1 kwarteroen.

Statistiek over het jaar 1481, naar de opbrengst van « 's herengeld » op de te Oostende aangevoerde kaakharing. Ontleding van het klad van de rekening van de ontvanger Jacop de le Kienrue over de ambisperiode 24 juni 1481 - 23 juni 1482.

Brussel, Algemeen rijksarchief, Fonds « Acquits de Lille », nr 523. Nederlandse tekst.

<i>Waarden</i>	<i>Aantal gasten-stuurlui en lossingen</i>	<i>Periode van aanvoer</i>	<i>Hoeveelheden aangevoerde kaakharing in lasten van 12 tonnen (eigen berekening)</i>
Jan van Buillemont	12-28	4 juli-13 nov.	255 last 8 t. 3 kwart.
de weduwe Jan Scelwaert	2-6	13 sept.-13 nov.	90 last
Adriaen d Ase	9-22	23 aug.-13 nov.	190 last 2 t. 1 kwart.
Anthonis van den Berghe	4-6	29 juli-24 nov.	49 last 2 tonnen
Jacop Zygeere	2-2	2-18 okt.	7 last 8 tonnen
Jan Lotin	1-2	10 okt.-16 nov.	10 last
Adriaen de Clerc	11-24	2 aug.-16 nov.	179 last 1 t. 1 kwart.
Jan Maets	3-5	7 aug.-24 okt.	61 last 11 t. 2 kwart.
Cornelis de Baest	8-19	11 aug.-13 nov.	89 last 11 t. 2 kwart.
Loy d Ase	4-7	26 juli-14 nov.	66 last 3 t. 2 kwart.
Cornelis de Croke	1-2	16-23 okt.	2 last 2 tonnen
Willem Hakart	1-2	27 okt.-13 nov.	25 last 7 tonnen
Jacop Hugaert	5-8	2 aug.-12 nov.	53 last 1 ton
Matieulx Martins	1-2	27 okt.-12 nov.	15 last 9 tonnen
de weduwe Dankarts	2-7	2 aug.-12 nov.	60 last 10 t. 2 kwart.
Jan van der Helle	3-6	9 juli-12 nov.	58 last 4 tonnen
Jacop Christiaens	3-14	23 aug.-13 okt.	100 last 8 t. 3 kwart.
Cornelis Meevoet	4-9	4 sept.-13 nov.	97 last 7 t. 3 kwart.
Ryquaert Balinc	3-6	5 okt.- 8 nov.	50 last 3 t. 2 kwart.
Wyctor de Clerc	4-13	6 sept.-12 nov.	200 last 4 tonnen
Anthonis Christiaens	1-3	5 okt.- 7 nov.	43 last 2 t. 3 kwart.
Cornelis de Grijsse	1-3	4 okt.-13 nov.	13 last 10 tonnen

Totalen

Aantal waarden : 22.

Aantal gasten-stuurlui : 77, waarvan 7 met achtereenvolgens 2 waarden uit Oostende : 52
 uit Raversijde : 12
 uit Blankenberge : 8
 uit Lombardsijde : 2
 uit Wenduine : 1
 uit Duinkerke : 1

Gemiddeld aantal gasten per waard : 3 à 4.

Hoeveelheid uit zee aangevoerde kaakharing : 1.719 last 11 tonnen of 20.639 tonnen.

Totaal aantal lossingen : 196.

Gemiddeld aantal lossingen per stuurman of buis : 2 à 3.

Gemiddelde hoeveelheid aangevoerd per stuurman : 22 last 5 tonnen of 269 tonnen.

Uiterste data van aanvoer : 4 juli - 24 novembre 1481.

Invoer uit Goes (Zeeland) : 6 last 11 tonnen, waard Mychiel Hancke.

Totale aanvoer : 1.726 last 10 tonnen of 20.722 tonnen.

Voorvang van het jaar 1482

Aantal waarden : 3.

Aantal stuurlui : 3.

Aantal lossingen : 3.

Totale aanvoer : 5 last 3 tonnen.

Uiterste data van aanvoer : 29 april - 16 juni 1482.

Totale opbrengst van « 's herengeld » over de ambtsperiode 1481 - 1482 : de rekening geeft geen totaal aan, ook niet de totalen per waard.

Statistiek over het jaar 1481, naar de opbrengst van « 's herengeld » op de te Damme aangevoerde en ingevoerde kaakharing. Ontleding van het klad van de rekening van de ontvanger Pieter van Soy over de ambtsperiode 24 juni 1481 - 23 juni 1482.

Brussel, Algemeen rijksarchief, Fonds « Acquits de Lille », nr 520.
Papieren schrijfboekje. Nederlandse tekst.

<i>Waarden</i>	<i>Aantal gasten-stuurlui en lossingen (door binnenschippers)</i>	<i>Periode van aanvoer</i>	<i>Hoeveelheden aangevoerde kaakharing in lasten van 12 tonnen</i>
Christoffel Marcolf	7-19	3 sept.- 9 nov.	120 last 2 tonnen
Jan van der Weidaghe	3-8	15 sept.- 2 nov.	86 last 11 t. 2 kwart.
Joos Heghels	9-15	4 aug.-29 okt.	127 last 2 tonnen
Jacop Rouzee	4-11	28 juni- 9 nov.	89 last 11 tonnen
Heinrijc Heghels	4-18	1 aug.- 7 nov.	140 last 8 t. 2 kwart.
Lodewijc Paelding	5-25	13 aug.-10 nov.	202 last 2 t. 2 kwart.
Pauwels vander Beckene	2-6	13 aug.-10 nov.	57 last 2 kwart.
Jan Butshoef	4-16	17 aug.- 8 nov.	99 last 5 tonnen
Rogier van Damme	1-7	6 sept.- 9 nov.	45 last 9 tonnen
Hellin van der Gracht	1-1	1 okt.	1 last
Roeland van Damme	1-1	4 okt.	8 last 5 tonnen
Vrancke Beyts	1-2	5 okt.	18 last 10 tonnen
de weduwe Boghaerts	2-2	9-14 okt.	4 last 7 tonnen
de weduwe Stuerbouts	1-1	20 okt.	4 last 3 tonnen

Totalen

Aantal waarden : 9 met uitsluitend gasten-kooplui en 14 met gasten-stuurlui en soms ook gasten-kooplui, d.i. 23 samen.

Aantal gasten-stuurlui : 41, waaronder 2, die achtereenvolgens 2 waarden hadden

uit Oostende :	20
uit Heist :	8
uit Blankenberge :	5
uit Wenduine :	2
uit Nieuwpoort :	4
uit Raversijde :	2

Gemiddeld aantal gasten-stuurlui per waard : 2 à 3.

Totale hoeveelheid kaakharing door de stuurlui uit zee aangevoerd : 1.007 last 7 tonnen of 12.091 tonnen.

Gemiddelde aanvoer per gast-stuurman : 24 last 9 tonnen of 295 tonnen.

Totaal aantal lossingen door binnenschippers voor de stuurlui : 147.

Uiterste data van aanvoer : 28 juni - 9 november 1481.

Invoer uit Zeeland : 342 last 1 ton of 4.105 tonnen voor rekening van 19 kooplui, waaronder een vijftal Spanjaarden, van 7 september tot 10 november 1481 (41 lossingen).

Totale hoeveelheid kaakharing aan- of ingevoerd onder de waarden : 1.349 last 9 tonnen.

Hoeveelheid kaakharing te Sluis als « portage » gelost of te Damme na kerstdag ingevoerd : 75 last 1 ton 3 kwarteroenen, van 5 september 1481 tot 27 maart 1482 (67 lossingen). Daaronder 16 last 1 1/2 ton uit Zeeland herkomstig.

Hoeveelheid kaakharing uit Biervliet of Oostende ingevoerd, waarvoor aldaar reeds « 's herengeld » betaald geworden was en een certificatie van storting werd afgegeven : 162 last 3 kwarteroenen, waaronder 70 last 10 tonnen 3 kwarteroenen herkomstig van Biervliet. Zie bijlage n^r 6.

Totale aan- en invoer 1.586 last 11 tonnen 2 kwarteroenen of 19.043 tonnen 2 kwarteroenen.

Opbrengst van « 's herengeld » : niet aangeduid in de rekening.

*Statistiek over het jaar 1481, naar de opbrengst van « 's herengeld »
op de te Nieuwpoort aangevoerde kaakharing. Rekening van Jacques
Marchant over de periode 24 juni 1481 - 26 juni 1482.*

Brussel. Algemeen rijksarchief, Fonds « Acquits de Lille », nr 552.
Franse tekst. Ontleding.

<i>Waarden</i>	<i>Aantal gasten-stuurlui en lossingen</i>	<i>Periode van aanvoer</i>	<i>Aangevoerde kaakharing in lasten van 12 tonnen</i>
Antoene Jacx	9-31	24 juni-13 nov.	2.814 1/2 t. of 234 last 6 1/2 t.
Govart Diericss.	1-3	2 aug.-10 nov.	352 1/2 t. of 29 last 4 1/2 t.
Jan Teghelare	5-18	26 juli - 12 nov.	2.004 t. of 167 last
Haindrix Meize	5-11	7 aug.-12 nov.	1.006 t. of 83 last 10 tonnen
Antoene de Wacter	2-7	23 aug.-12 nov.	120 1/2 t. of 26 last 8 1/2 t.
Clais Jacobs	1-4	7 sept.- 8 okt.	248 t. of 20 last 8 1/2 t.
Jacques Megoet	10-18	17 sept-12 nov.	1.158 1/2 t. of 96 last 6 1/2 t.
Pieter Keutart	3-8	26 juni- 7 nov.	663 1/2 t. of 55 last 3 1/2 t.
Mester Loys Volkrave	1-5	18 sept.-10 nov.	328 t. of 27 last 4 tonnen
Guillaume Staes	1-3	2 okt-12 nov.	192 t. of 16 last
Jan de Dromer	1-3	4 okt.- 3 nov.	349 1/2 t. of 28 last 1 1/2 t.
Jan Keutart	1-3	13 okt.-10 nov.	96 t. of 8 last

Totalen

Totale aanvoer : 9.533 tonnen of 794 last 5 tonnen.

Aantal waarden : 12.

Aantal gasten-stuurlui : 40. Hun herkomst was vermoedelijk als volgt :

uit Nieuwpoort :	27
uit Raversijde :	9
uit Lombardsijde :	2
uit Blankenberge :	1

Gemiddeld aantal gasten-stuurlui per waard : 3 à 4.

Totaal aantal lossingen : 114.

Gemiddeld aantal lossingen per stuurman : 3.

Gemiddelde aanvoer per stuurman : 19 last 10 tonnen of 238 tonnen.

Uiterste data van aanvoer : 24 juni - 13 november 1481.

Samen met « 's herengeld » geheven op 14 1/2 last Zeeuwse kaakharing, benevens nog op 12 last Vlaamse kaakharing in 1479 aangevoerd voor rekening van Jan Teghelare, sloeg de rekening op een totaal van 820 last 11 tonnen en een totaal aan tol van 102 lb. 12 s. gr. of, aan 20 groten het pond paris, 1.231 lb. 7 s. 6 d. par.

Overzichtelijke statistiek betreffende het kaakharingbedrijf in 1481, gesteund op de combinatie van de gegevens, voorkomend in de rekeningen van « 's herengeld » van 1480 (voorvang 1481) en 1481 (teelt).

Totaal aantal visserswaarden te Oostende, Nieuwpoort en Damme : 48.

Totaal aantal stuurlii, die aldaar — zeer dikwijls zowel in hun thuishaven, als te Damme — kaakharing losten : ± 122.

Indeling van de stuurlii naar hun thuishaven of woonplaats (voor Nieuwpoort vermoedelijk) :

Oostende :	55
Nieuwpoort (± 27) en Lombardsijde (3) :	30
Raversijde :	16
Heist :	8
Blankenberge :	11
Wenduine :	2

Totale hoeveelheid door de stuurlii uit zee aangevoerde kaakharing van de « voorvang : 94 last 7 tonnen of 1.135 tonnen van de « teelt » : 3.521 last 11 tonnen of 42.263 tonnen en van beide samen : 3.616 last 6 tonnen of 43.398 tonnen.

Gewoon aantal lossingen per buis : 3 tot 6, d.i. evenveel vangstreizen.

Gemiddelde hoeveelheid aangevoerd per buis of stuurman : 30 last of 360 tonnen.

Grootste hoeveelheid aangevoerd door een buis na één reis : 23 last 7 tonnen (Jan Coppins van Oostende, aldaar op 13 september).

Grootste hoeveelheid aangevoerd door sommige buizen gedurende gans het seizoen (« voorvang » en « teelt » samen) : 50 à 60 last per betrokken buis.

Uiterste data van aanvoer : 25 april - 24 november 1481.

Totale hoeveelheid kaakharing uit Zeeland ingevoerd : 379 last 7 1/2 tonnen of 4.555 1/2 tonnen.

Invoer uit Biervliet te Damme (met certificaten) : 70 last 3 kwarteroenen of 840 tonnen 3 kwarteroenen. Zie bijlage n° 6.

Invoer te Sluis : 59 last 1 kwarteroen of 708 tonnen 1 kwarteroen.

Totaal van al de aangevoerde en ingevoerde kaakharing : 4.125 last 2 tonnen 2 kwarteroenen of 49.502 tonnen 2 kwarteroenen.

*Statistiek over het jaar 1482, naar de opbrengst
van het « grootkin » te Nieuwpoort.*

Nieuwpoort, Oud Archief, nr 3147, Kerkrekening van 1482, folio's 26 r° en v°. Ontleding.

<i>Waarden</i>	<i>Hoeveelheden gezouten vis en smout in « coopmanscepen » van één ton (7 waarden)</i>	<i>Hoeveelheden kaakharing in lasten van 14 tonnen (12 waarden)</i>
Jacob Meegoed	259 « coopmanscepen »	46 1/2 last
Anthonis Jaecx	194 1/2 »	78 last 2 1/2 tonnen
Heinderyc Meze	215 »	14 1/2 last 4 tonnen
Jan de Teghelare Clayss.		69 last 2 1/2 tonnen
Pieter Debul	204 1/2 »	8 last 6 1/2 tonnen
Willem Staes		12 last 4 tonnen
Godevaert Diederycxss.	3 »	22 1/2 last 3 1/2 t.
Clays Jacobss.		14 last 1 1/2 tonnen
Meester Lodewyc Volkeraven		17 last 1/2 ton
Pieter Keutaert		16 1/2 last 1 ton
Pauwels Strate	4 »	13 1/2 last 3 tonnen
Pauwels Merrie		9 last 4 1/2 tonnen
Jan Oudermaerc	62 »	
<i>Totalen</i>		
13 waarden	942 « coopmanscepen »	320 last 32 1/2 tonnen of 4.519 1/2 tonnen
Som van het « grootkin » (eigen berekening) : 243 lb. 7 s. 6 d. par of 20 lb. 5 s. 7 d. ob. gr.		

Statistiek over het jaar 1482, naar de opbrengst van « 's herengeld » op de te Nieuwpoort aangevoerde kaakharing. Klad van een rekening in het Nederlands, zonder aanduiding van de sommen, lopende over de ambtsperiode 1 juni 1482 - 31 mei 1483.

Brussel, Algemeen rijksarchief, Rekenkamer, nr 23.321, 2de rekening. Nederlandse tekst. Ontleding.

Waarden	Aantal gasten stuurlui en lossingen	Periode van aanvoer	Aangevoerde hoeveelheden in lasten van 12 tonnen (eigen berekening)
Anthonis Jaecx	9-18	3 sept.-18 nov.	110 last 11 1/2 tonnen
Jacop Meegoed	5-12	2 aug.-13 nov.	67 last 6 1/2 tonnen
Pieter de Bil	1-2	2 aug.- 7 nov.	12 last 4 tonnen
Willem Staes	2-4	16 sept.-15 nov.	17 last 8 tonnen
Godevaert Diericxss.	1-4	16 sept.-13 nov.	32 last 8 1/2 tonnen
Jan de Teghelaere	5-11	16 sept.-14 nov.	98 last 9 1/2 tonnen
Pauwels Marie	1-1	12 okt.	13 last 7 tonnen
Pauwels Stratin	4-6	24 sept.-21 nov.	18 last 7 tonnen
Heinderyc Meeze	2-4	24 sept.-24 nov.	21 last 3 tonnen
Clais Jacopsz.	3-4	26 sept.-24 nov.	21 last 6 1/2 tonnen
Pieter Keutaert	2-4	28 sept.-21 nov.	23 last 3 tonnen
Lodewyc-Volkerave	2-3	28 sept.-15 okt.	24 last 10 tonnen

Totalen

Aantal waarden : 12.

Aantal gasten-stuurlui : 35, zonder aanduiding van hun plaats van herkomst

uit Nieuwpoort : vermoedelijk tot 28

uit Raversijde : minstens 5

uit Lombardsijde : minstens 2

Gemiddeld aantal gasten per waard : 3.

Hoeveelheid uit zee aangevoerde kaakharing : 462 last 9 1/2 tonnen of 5.553 1/2 tonnen.

Gemiddelde aanvoer per stuurman of buis : 13 last 2 1/2 tonnen of 158 1/2 tonnen.

Totaal aantal lossingen : 73.

Gemiddeld aantal lossingen per buis of stuurman : 2.

Uiterste data van aanvoer : 2 aug. - 26 nov.

Voorvang van het jaar 1483 : van 14 tot 31 mei, 7 last 6 tonnen aangevoerd door 5 stuurlui, die samen 3 waarden hadden.

Totale opbrengst van « 's herengeld » : niet aangeduid.

*Statistiek over het jaar 1483, naar de opbrengst
van het « grootkin » te Nieuwpoort.*

Nieuwpoort, Oud archief, nr 3147, Kerkrekening van 1483, folio's
29 r° tot 30 r°. Ontleding.

<i>Waarden</i>	<i>Hoeveelheden gezouten vis en smout in « coopmanscepen » van één ton (14 waarden)</i>	<i>Hoeveelheden haring in lasten van 14 tonnen (17 waarden)</i>
Anthonis Jaecx	1.237 « coopmanscepen »	94 1/2 last 2 tonnen
Jan de Teghelare Clayss.	1.054 »	122 1/2 last 2 tonnen
Henderyc Meeze	644 »	75 1/2 last 3 1/2 t.
Govaert Dyeryc.	274 1/2 »	23 last 4 1/2 tonnen
Jacob Meegoet	881 »	75 1/2 last 4 tonnen
Clays Jacobss.	300 1/2 »	42 last 1/2 ton
Willem Staes	238 »	16 1/2 last 2 tonnen
Meester Lowyc Volkeraven	206 »	27 1/2 last
Pieter de Bul	158 »	11 1/2 tonnen
Pieter Keuytaert	285 »	44 last 3 tonnen
Jan Dromere	280 »	28 last 1 1/2 ton
Deryc Wouters.	153 »	22 last 1/2 ton
Wedewe Pauwels Merrie	171 »	13 last 6 tonnen
Pauwels Strate	173 »	23 1/2 last 3 tonnen
Maertín Jaecs		13 1/2 last 1/2 ton
Joris vander Clichtofve		1 last 6 tonnen
Floor Philipss		4 1/2 last 5 tonnen
<i>Totalen</i>		
17 waarden	6.055 « coopmanscepen »	626 1/2 last 55 1/2 t. of 8.826 1/2 tonnen

Som van het « grootkin » (eigen berekening) : 681 lb. 3 s. par. of 56 lb.
15 s. 3 d. gr.